

Till regeringen
(Socialdepartementet)

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2012-2014

Datum 2011-02-23
Dok.bet.
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2011-435

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2012 – 2014

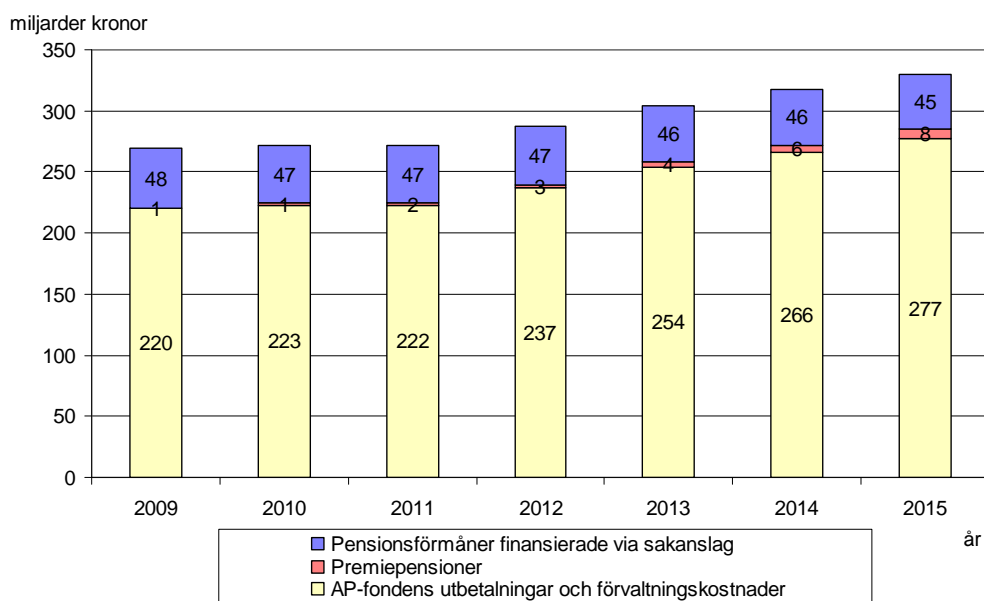
Pensionsmyndigheten överlämnar härmed budgetunderlag avseende perioden 2012 – 2014. Budgetunderlaget består av förslag till finansiering av Pensionsmyndighetens verksamhet, anslag som finansierar olika pensionsförmåner inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde samt finansiering av ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Budgetunderlaget innefattar även prognoser för 2011 – 2015.

Sammanfattning

Utgifter för pensioner och pensionsrelaterade förmåner som Pensionsmyndigheten svarar för beräknas uppgå till drygt 287 miljarder kronor 2012. Det motsvarar nästan 8 % av bruttonationalprodukten (BNP). Verksamhetens kostnader beräknas samma år uppgå till 1 348 miljoner kronor, vilket utgör 0,47 % av utgifterna för pensioner.

Utgifter för pensioner

I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2009-2015.

De totala utgifterna förväntas öka under prognosperioden, från 269 miljarder kronor år 2009 till 330 miljarder kronor år 2015. Utgifterna ökar som en följd av fler ålderspensionärer och att pensionerna ökar nominellt. Antalet ålderspensionärer beräknas öka från 1,8 miljoner år 2009 till 2,1 miljoner år 2015.

Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade något från 2009 till 2010. Antalet som väntar med att ta ut ålderspensionen till efter 65 år fortsätter att öka. Det är dock än så länge färre personer som väljer sent än tidigt uttag av ålderspension även om skillnaden har minskat.

Från de antaganden som gjorts avseende balansindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna (och tilläggspensionerna efter 65 år):

Förändring av inkomstpensioner, procent

2011	2012	2013	2014	2015
-4,3	+2,7	+3,8	+1,7	+1,2

Andelen 65–66-åringar med bostadstillägg eller garantipension har minskat under senare år. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg eller garantipension. Långsiktigt minskar därför antalet ålderspensionärer som erhåller bostadstillägg eller garantipension. Sänkningen av inkomstpensionen 2010 och 2011 medför dock kortsiktigt att antalet med bostadstillägg eller garantipension ökar något.

Antalet personer som enbart hade äldreförsörjningsstöd och ingen pension var 3 300 år 2010. Antalet har varit relativt oförändrat under de sista åren. Medelbeloppet för denna grupp var 6 700 kronor per månad. Den allmänna pensionen var i genomsnitt 11 400 kronor per månad 2010. Därutöver tillkommer tjänstepension, privat pension samt andra inkomster. Pensionen beskattas medan äldreförsörjningsstöd är skattefritt.

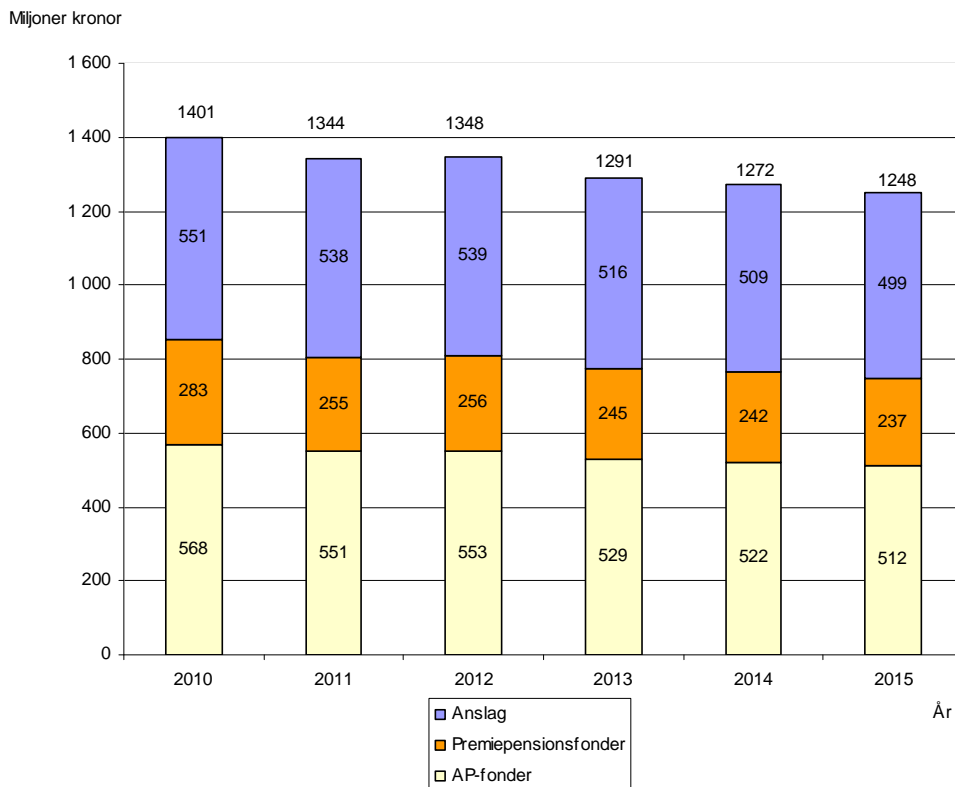
För tre anslag beräknas att anslagskrediten inte räcker år 2011. Detta framgår av bilaga 1. För dessa tre anslag begär Pensionsmyndigheten tilläggsanslag. Detta gäller anslagen 11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer, 11.1:4 Äldreförsörjningsstöd och 12.1:5 Barnpension och efterlevandestöd.

Verksamhetens kostnader

De kostnader som uppstår som en följd av den verksamhet Pensionsmyndigheten bedriver finansieras genom anslag från statsbudgeten samt genom uttag från allmänna pensionsfonderna och premiepensionsfonderna. Förvaltningskostnaderna uppgick till 1 401 miljoner kronor 2010 och beräknas uppgå till 1 248 miljoner kronor 2015. Kostnadsminskningen sker genom att vi automatiserar, effektiviserar och förenklar vår produktion. Det ger även utrymme för högre kvalitet och tillgänglighet.

Vår inriktning är att Pensionsmyndigheten ska kunna drivas utan tillskott av ytterligare medel. Under framför allt 2012 och 2013 ser vi dock att myndigheten är underfinansierad. Det beror på att en dubbel neddragning har gjorts av vårt anslag 2012 med 30 miljoner kronor och att effekterna av våra utvecklingsprojekt är svåra att beräkna och har förskjutits framåt i tiden. Vårt förslag till lösning av finansieringsfrågan är att den dubbla neddragningen återställs samt att vi får disponera hela vårt anslagssparande. Det senare kan ske genom medgivande från regeringen att vi får använda hela anslagssparandet från både 2010 och 2011. Det innebär att vi sparar inledningsvis under 2010 och 2011 för att kunna använda dessa medel under 2012 och 2013. Därefter får vi möta den lägre anslagstilldelningen genom effektiviseringar och kostnadsbesparingar som blir en följd av vårt utvecklingsarbete. Det är dock för närvarande förenat med svårigheter att närmare beräkna storleken på de framtida effektiviseringarna.

Nedanstående diagram visar utvecklingen av för förvaltningskostnaderna åren 2010 till 2015.

Av diagrammet framgår att de totala kostnaderna 2010 uppgick till 1 401 miljoner kronor (netto) för att därefter successivt minska. Det gäller samtliga tre finansieringskällor. Det är framför allt kostnaderna för själva myndighetsbildningen som återspeglas i högre kostnader 2010.

Hemställan

Budgetåret 2011

Pensionsmyndigheten föreslår:

Utgifter för pensioner

att Pensionsmyndigheten beviljas tilläggsanslag för år 2011 avseende:

- Utgiftsområde 11.1:3, Bostadstillägg till pensionärer med 410 miljoner kronor.
- Utgiftsområde 11.1:4, Äldreförsörjningsstöd med 29 miljoner kronor.
- Utgiftsområde 12.1:5, Barnpension och efterlevandestöd med 57 miljoner kronor.

Pensionsmyndighetens förvaltningskostnader

att Pensionsmyndigheten ges möjlighet använda hela anslagsbehållningen från 2010 för de ändamål och i den omfattning som beskrivs i avsnittet Finansiering.

Budgetåren 2012–2014

Pensionsmyndigheten föreslår:

Utgifter för pensioner samt förvaltningskostnader

att medel för pensioner och pensionsrelaterade förmåner samt för verksamhetens genomförande år 2012–2014 anvisas i enlighet med sammanställningen på nästkommande sida.

att Pensionsmyndighetens anslag för förvaltning ökas med 30 miljoner kronor för 2013.

Krediter och låneram

Pensionsmyndigheten begär att regeringen

- beslutar om räntekontokredit på 1 296 miljoner kronor 2012
- beslutar om en låneram för investeringar om 215 miljoner kronor samt
- föreslår riksdagen att bemyndiga regeringen att besluta om kredit för fondhandeln på högst 9 000 miljoner kronor

Avgifter

att efterlevandepensionsavgiften sänks från och med år 2012 till 1,0 procent.

Beräknat anslagsbehov för finansiering av Pensionsmyndighetens verksamhet samt för pensioner och pensionsrelaterade förmåner år 2012–2015.

Beloppen är uttryckta i löpande priser, 1000-tal kronor

	Pensions- myndighetens förslag till anslag 2012	Prognos 2013	Prognos 2014	Prognos 2015
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom				
1:1 1:1.4	Garantipension till ålderspension	18 384 000	17 391 800	17 083 600
1:2 1:2.1	Efterlevandepensioner till vuxna	14 471 000	13 975 000	13 664 500
1:3 1:3.1	Bostadstillägg till pensionärer*	7 174 600	6 825 800	6 627 000
1:4 1:4.1	Äldreförsörjningsstöd*	555 200	589 300	625 600
2:1 2:1.1	Pensionsmyndigheten	497 000	546 500	554 900
	Summa	41 081 800	39 328 400	38 555 600
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn				
1:5 1:5.2	Barnpension och efterlevandestöd*	907 300	893 600	889 000
1:7 1:7.2	Pensionsrätt för barnår	6 339 064	6 450 467	6 792 490
	Summa	7 246 364	7 344 067	7 681 490
	Totalt	48 328 164	46 672 467	46 237 090

*Förslaget till anslag för år 2012 förutsätter att tilläggsanslag beviljas 2011 i enlighet med vår begäran.

Samverkan mellan Pensionsmyndigheten och de berörda fackliga organisationerna har skett före överlämnande av budgetunderlaget.

Budgetunderlaget har beslutats av Pensionsmyndighetens styrelse den 16 februari 2011. Deltagare har varit ordförande Bo Könberg, vice ordförande Kerstin Wigzell samt ledamöterna Joachim Berner, Carl Gustav Fernlund, Tomas Landeström, Pär Nygren och generaldirektör Katrin Westling Palm.

Dessutom har chefen för juridikavdelningen Thomas Norling, chefen för ledningsstaben Annika Sundén samt Johan Söderberg, Stefan Granbom och Hans Karlsson varit närvarande, de senare som föredragande.

Katrin Westling Palm

Johan Söderberg

Sändlista

- Arbetsgivarverket
- Ekonomistyrningsverket
- Finansdepartementet
- Riksdagens utredningstjänst
- Riksrevisionen
- Statskontoret

Innehåll

Utgångspunkter	11
Inriktning	12
Verksamhetsområden	13
Ärendehantering, utbetalningar och fondadministration	13
Ärendevolymprognoiser	13
Information	14
Statistik & analys	15
Medarbetare och kompetensförsörjning	15
Externt samarbete	16
Försäkringskassan	16
Servicekontor	17
MinPension i Sverige AB	17
Utvecklingsarbete	17
Verksamhetens kostnader och investeringsmedel m.m.	18
Verksamhetens kostnader	18
Utvecklingsbehov	18
Kostnader för IT-system	19
Kostnader för lokaler	19
Finansiering	20
Finansiering av Pensionsmyndighetens administration	20
Fördelning av kostnader	20
Anslagsbehov	20
Anslagsbehållning	21
Förslag till finansiering av förvaltningskostnader	23
Anslagskredit på ramanslag	23
Förslag till låneram	24
Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (21 § budgetlagen)	24
Administrationskostnader	24
Uppbyggnad av premiepensionssystemet	25
Förslag till total räntekontokredit	25
Särskild kredit för fondhandel (23 § budgetlagen)	25
Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	26
Kostnader för administration av premiepension	26
Kostnader för administration av inkomst- och tilläggspension (AP-fonderna)	26
Kostnader för vissa myndigheter som ersätts från AP-fonderna och Premiepensionsfonderna	27
Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning	28
Inledning	28
Kontaktpersoner	29
Den ekonomiska utvecklingen	30

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	38
1:1 Garantipension till ålderspension	38
Ändamål	38
Antaganden	38
Analys av 2010	38
Analys av 2011–2015	40
Känslighetsanalys	41
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	43
Ändamål	43
Antaganden	44
Analys av 2010	44
Analys av 2011–2015	45
Änkepension	45
Omställningspension m.m.	45
Jämförelse med senaste prognos	45
Känslighetsanalys	45
Finansieringsutveckling	46
Förslag	47
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	48
Ändamål	48
Antaganden	48
Analys av 2010	48
Medelbelopp	49
Särskilt bostadstillägg	49
Analys av 2011–2015	50
Medelbelopp	50
Särskilt bostadstillägg	50
Känslighetsanalys	51
1:4 Äldreförsörjningsstöd	52
Ändamål	52
Antaganden	52
Analys av 2010	52
Medelbelopp	54
Analys av 2011–2015	54
Medelbelopp	55
Känslighetsanalys	56
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	57
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	57
Ändamål	57
Antaganden	57
Analys av 2010	57
Volym	57
Analys av 2011–2015	58
Känslighetsanalys	59
1:7 Pensionsrätt för barnår	60
Ändamål	60

Antaganden.....	60
Analys av 2010.....	60
Analys av 2011–2015.....	60
Känslighetsanalys.....	61
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	62
Prognoser för balanstalet och inkomstindex.....	62
Inkomstpensionssystemet.....	63
Ändamål.....	63
Pensionsmyndigheten anser.....	65
Analys av 2010.....	65
Premiepensionssystemet.....	66
Ändamål.....	66
Analys av 2010.....	67
Prognos för inkomstgrundad ålderspension	68
Antaganden.....	68
Indexering av inkomstpension.....	68
Analys av 2011–2015.....	68
Känslighetsanalys.....	71
AP-fondernas inkomster och utgifter.....	73
Övriga pensioner	75
Frivillig pension.....	75
Sjömanspension.....	76

Bilaga 1 Sammanfattande tabeller över prognoserna

Bilaga 2 Utgifter inom socialförsäkringen m.m.

Bilaga 3 Månadsredovisning av prognoser för 2011

Bilaga 4 Jämförelse med den prognos som lämnades i januari 2011

Bilaga 5 Balanstalets komponenter

Utgångspunkter

Utgångspunkten för Pensionsmyndighetens verksamhet är att ålderspensioner utgör ett centralt statligt åtagande. Behovet av stabilitet i det nya pensionssystemet samt pensionärernas och pensionsspararnas behov av bättre information och kunskap om pensionsfrågor talar för fortsatt stort fokus på dessa frågor.

Pensionsmyndigheten ska bättre än tidigare svara upp mot pensionsspararnas och pensionärernas behov av information och kunskap i frågor som rör hela pensionen, vilket även inbegriper möjligheten till ett lokalt, fysiskt kundmöte.

En annan viktig utgångspunkt är att administrationen ska bli effektivare och billigare till nytta för pensionssparare och pensionärer.

Vårt första verksamhetsår 2010 fick en besvärlig inledning med långa handläggningstider inom ansökan om bostadstillägg till pensionärer och ålderspension för de som bor eller bott/arbetat utomlands. Inledningsvis uppstod även problem med alltför låg tillgänglighet i vår kundservice, då många fler pensionärer ringde till oss än vi hade räknat med. Under året har vi löst de flesta av dessa problem. Vi har fått bort balanser av ärenden i de flesta arbetsprocesser som rör handläggning, även om även om ytterligare åtgärder behöver vidtas när det gäller bostadstillägg till pensionärer och återkrav. Vi har byggt ut vår kundservice och förbättrat tillgängligheten. Inom dessa områden märks resultaten omedelbart hos dem vi är till för, det vill säga pensionärer och pensionssparare. Därför har det varit viktigt att få ordning här först.

Vi har fortsatt med arbetet att etablera myndigheten, infört lagstadgade förändringar i premiepensionssystemet, startat arbetet med att automatisera våra stora ärendeflöden och påbörjat arbetet med att ge svar på frågan om hur stor den totala pensionen blir. Vi har också identifierat områden vi behöver bli bättre på, t.ex. att förkorta handläggningstiderna ytterligare i vissa av våra processer och att finna metoder för att bli klara i tid med våra stora utvecklingsprojekt.

Med utgångspunkt i vårt uppdrag och våra mål, har vi nu följande inriktning för vårt utvecklingsarbete:

- Att automatisera, effektivisera och förenkla vår produktion så att vi fattar rätt beslut i rätt tid och med en enhetlig rättstillämpning.
- Att möta pensionärer och pensionssparare på deras villkor och enligt deras önskemål.
- Att fylla behovet av enkel och lättförståelig kunskap och information avseende hela pensionen.
- Att intensifiera arbetet med att ta fram förslag till regelförenklingar.
- Att vara expert på pensionsområdet och en källa till kunskap bland allmänhet och andra pensionsaktörer.
- Att skapa en gemensam myndighetskultur.

Genom den verksamhetsinriktning som beskrivs nedan vill vi i slutet av budgetperioden kunna svara ett entydigt "Ja" på följande frågor;

- ✓ Har det blivit lättare att förstå helheten, det vill säga har vi gjort pensioner enklare?
- ✓ Har servicen till pensionärer och pensionssparare blivit bättre?
- ✓ Har pensionsadministrationen blivit mer kostnadseffektiv?

Inriktning

Vi har ett överordnat strategiskt fokus på kostnadseffektivitet och hög operationell effektivitet. Långsiktigt möjliggör det en förflyttning av verksamhetens resurser från tidsödande hantering, datainsamling och administration till möten med pensionärer och pensionssparare samt till bättre styrning, analys, information och service.

Inledningsvis säkerställer vi tillgänglighet och stabilt produktionsläge för att allt eftersom under budgetperioden vidareutveckla informationsuppdraget.

Baserat på vårt uppdrag har tre olika verksamhetsområden identifierats:

Ärendehantering, utbetalning och fondadministration, Information samt Statistik och analys. För varje verksamhetsområde har en strategisk inriktning formulerats. Vi har även formulerat en särskild strategi för vår interna och externa kommunikation samt för vår IT-verksamhet.

Pensionsmyndigheten arbetar även långsiktigt och strukturerat med sin verksamhetsutveckling, där kvalitetsuppföljning utgör en viktig del. Det är i nuläget svårt att bedöma om befintliga kontroller är ändamålsenliga och tillräckliga inom samtliga områden. Arbetet pågår därför med att anpassa kontrollstrukturen till Pensionsmyndighetens uppdrag och att säkerställa en mer systematisk kvalitetsuppföljning, såsom krav på dokumentation av kontrollers utformning, genomförande och hantering. Genom att systematiskt utveckla kvalitetsarbetet får Pensionsmyndigheten ökade möjligheter att bedöma var kvalitetsbrister finns i verksamheten och möjlighet att ta ställning till vilka åtgärder som behöver vidtas.

En annan inriktning är att Pensionsmyndigheten satsar på sin kärnverksamhet och samverkar med andra statliga myndigheter för att få tjänster utförda när det gäller till exempel kundmöte, drift och förvaltning av IT-stöd samt ekonomi- och personaladministration.

Vi föreslår inte någon förstärkning av resurserna men behöver övergångsvis använda hela anslagssparandet – d.v.s. utöver 3 % - som uppstår under 2010 och 2011. Det betyder att vi sparar anslagsmedel inledningsvis för att senare använda medlen under 2012 och 2013 då myndigheten är underfinansierad. Orsaken till detta är att en dubbel neddragning skett av vårt anslag 2012 och att effekterna av våra utvecklingsprojekt är osäkra och ligger senare i tiden än vad vi tidigare räknat med. Vi begär att den dubbla neddragningen återläggs.

Inriktningen för våra verksamhetsområden beskrivs nedan.

Verksamhetsområden

Ärendehantering, utbetalningar och fondadministration

För att nå de långsiktiga målen alltid rätt, alltid i tid och kostnadseffektiv verksamhet ska fokus ligga på att skapa effektiva produktionsprocesser och låga styckkostnader. Vi fokuserar på långsiktiga förbättringar och kvalitet genom bland annat automatiseringar, förenklingar, nationell produktionsstyrning och koncentration. I många fall ökar kvaliteten när handläggningen effektiviseras och i vart fall ska någon avkall på kvaliteten inte göras.

Det sker ett fortsatt arbete med effektiviseringar och automatiseringar vid handläggning av pension bland annat i form av ett flertal strategiska utvecklingsprojekt. Det är viktigt att vi ser till att våra omfattande IT-investeringar leder till kostnadsminskningar på lite sikt. Hemtagning av effekter i form av kostnadsminskningar ligger huvudsakligen efter 2014 som en följd av förseningar i utvecklingsprojektet.

Pensionsmyndigheten har fått ett nytt regeringsuppdrag som avser rådgivnings- visa och förvaltningstjänster inom premiepensionssystemet. Av uppdraget framgår att vi ska utreda och lämna förslag rörande rådgivnings- visa och förvaltningstjänster inom premiepensionssystemet för att komma tillrätta med de negativa effekterna för pensionssparare och övriga fondsparare, vår IT-verksamhet samt för fondbolag. Syftet med uppdraget är att ta fram ett beslutsunderlag till Pensionsgruppen som bl.a. behandlar hur de negativa effekterna av massfondbyten kan hanteras och hur dessa tjänster ska vara reglerade. Kommande vägval i denna fråga kan få konsekvenser för den service som Pensionsmyndigheten ska tillhandahålla inom detta område och vilken inriktning och omfattning som krävs av det IT-stöd som behövs för fondbyten.

Ärendevolymprognoser

Utfall och prognos av ärendevolymutveckling inom Ålderspension

	2009	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*
Antal beslut totalt	197 253	206 100	204 600	199 800	194 700	190 500	185 800
Bosatta i Sverige							
Antal beviljade	128 778	130 700	129 900	127 000	122 800	120 700	117 200
Antal ändringar	56 042	55 400	55 100	54 900	53 200	50 200	48 300
Summa (antal beslut)	184 820	186 100	185 000	181 900	176 000	170 900	165 500
Bosatta utomlands							
Antal beviljade	6 423	12 700	12 300	10 100	10 400	10 800	11 000
Antal ändringar	6 010	7 300	7 300	7 800	8 300	8 800	9 300
Summa (antal beslut)	12 433	20 000	19 600	17 900	18 700	19 600	20 300

* = Prognos

Det finns många olika slags ärenden vid handläggning av ålderspension. Dessa varierar mycket i komplexitet, tidsåtgång och därmed kostnad per beslut. Vi hanterar ålderspensionsärenden som tre olika kategorier:

1. ÅP till de som aldrig bott eller arbetat utomlands - kostnad 884 kr/beslut
2. ÅP till de som bott eller arbetat utomlands men nu är bosatta i Sverige - kostnad 2 570 kr/beslut
3. ÅP till de som är bosatta utomlands - kostnad 1 822 kr/beslut.

Av prognosen för ärendevolymutveckling framgår att antalet ärenden för bosatta i Sverige (kategori 1 och 2) minskar med omkring 5000 per år under perioden. Under 2010 har ungefär 75 procent av alla ärenden för bosatta i Sverige avsett kategori 1.

Under samma period minskar först ärenden avseende bosatta utomlands för att 2014 vara tillbaka på samma nivå som 2011. 2015 har en ökning skett jämfört med nuvarande nivå.

Utfall och prognos av ärendevolymutveckling inom Bostadstillägg (inkl. Äldreförsörjningsstöd)

	2009	2010*	2011*	2012*	2013*	2014*	2015*
Antal inkomna ärenden	318 589	285 918	286 310	291 658	278 390	267 708	262 607

* = Prognos

Långsiktigt minskar antalet pensionärer som får bostadstillägg beroende på att många mottagare av bostadstillägg är äldre och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Mellan åren 2011 och 2012 ökar dock antalet ärenden inom bostadstillägg till pensionärer med drygt 5 000 stycken, samtidigt som Pensionsmyndighetens förvaltningsanslag minskar. Kostnaden för ärendevolymökningen mellan 2011 och 2012 beräknas till drygt 3 miljoner kronor (5000*625).

Vid prognostiseringen av ärendevolymutvecklingen har hänsyn inte tagits till de ambitioner till regelförenklingar inom området som regeringen aviserat i budgetpropositionen för 2011.

Information

Fokus ska ligga på att få till stånd väl fungerande kundmöten och kunna ge tydlig och relevant information i olika situationer. Det gör vi genom att skapa en effektiv hantering av de stora informationsflödena så att vi kan fokusera på uppdelning av informationen efter målgrupper. Detta möjliggör såväl en satsning på dyrare kontaktvägar, till exempel uppsökande verksamhet där det behövs, som att vi kan skapa informationsmaterial och tjänster som ska präglas av enkelhet och användarvänlighet på pensionärens och pensionssparares villkor. Detta ska bidra till att vi når våra mål att ha pensioner som är lätta att förstå, att medborgarna ska kunna göra medvetna val samt att myndigheten erbjuder kundmöten som skapar värde. Pensionssparare ska kunna få information om hela sin pension och i det arbetet bidrar vi bland annat till utvecklingen av minpension.se.

Det finns ett stort behov från blivande pensionärer att få information om hela sin pension, som oftast också inkluderar tjänstepensionen. Pensionsmyndigheten har idag inte möjlighet att lämna sådan information vid kundmöten. En utveckling i denna riktning är önskvärd men kräver tillgång till pensionsuppgifter från

tjänstepensionsområdet samt uppbyggnad av kompetens hos Pensionsmyndigheten och ytterligare resurser till kundservice för att kunna utföra en samlad informationstjänst.

I vår externa kommunikation utgår vi från hela pensionen. Vi är oberoende i den meningen att vi inte försvarar pensionsystemet utan ger fakta kring pensioner. Allmänheten ska uppfatta oss som den självklara källan till objektiv, korrekt och tillförlitlig information och ska vända sig med förtroende till oss. Internt ska vår kommunikation bidra till att chefer ska få stöd i sitt kommunikationsansvar och att alla medarbetare ska få den information de behöver i sitt arbete samt att få ökad kännedom om våra mål, vår vision och vår värdegrund.

När det gäller kanalstrategi för kundmöten underskattar man ofta styrkan i den tekniska utvecklingen. Många av dem som framöver kommer att gå i pension vill säkert få information om uttagsmöjligheter och pensionens storlek med hjälp av den senaste tekniken inom IT. Vi måste utveckla nya tjänster inom området och se till att till exempel e-legitimation blir en standard. Även möten på distans med hjälp av IT-teknik kommer att bli aktuella. Det personliga mötet på kontor är viktigt för många pensionärer och kommer att erbjudas även i framtiden.

Statistik & analys

Inom området Statistik och analys ligger vårt strategiska fokus på att skapa en effektiv och standardiserad dataförsörjning för att frigöra resurser till analys och nytänkande. Vi gör det för att nå det långsiktiga målet om att bli en drivande samarbetspartner och för att bli en efterfrågad specialist på statistik och analys inom pensionsområdet.

Under perioden kommer vi arbeta med att åstadkomma en bättre och mer kostnadseffektiv dataförsörjning för att därmed:

- Spegla försäkringarnas effekter för individ och samhälle på ett bättre sätt och därmed kunna delta i och påverka debatterna om försäkringarna
- Ha bättre underlag till förslag om regelförenklingar
- Få ett effektivare IT-stöd för pensionsmyndighetens statistik- och utvärderingsverksamhet.

Medarbetare och kompetensförsörjning

Pensionsmyndigheten ska vara en utvecklande arbetsplats med kompetenta och engagerade medarbetare. Arbetet med kompetensförsörjning ska bedrivas utifrån verksamhetens behov och också bidra till att skapa engagemang och delaktighet hos medarbetarna. Alla medarbetare bör ges förutsättningar att utvecklas i arbetet, att förstå sin roll i helheten och ges möjlighet till samverkan och dialog. Ledarskapet är ett viktigt nyckelord i detta arbete men också satsningar på en medveten medarbetarroll. Såväl chefer som medarbetare ska se sitt bidrag till verksamheten och se sin roll i skapandet av den gemensamma kulturen.

För att fortsatt effektivisera verksamheten ska bland annat handläggningsprocesserna utvecklas. Detta kommer att leda till breddade roller inom handläggningen. För att klara detta behöver insatser göras inom såväl kompetensbreddning som kompetensväxling. Vi

har en åldersstruktur som gör att pensionsavgångarna blir relativt stora de kommande åren.

Vi ska således bedriva arbetet med kompetensförsörjning på ett sätt som leder till att verksamheten bedrivs effektivt och att våra mål uppnås. Detta görs genom att systematiskt identifiera och följa upp verksamhetens kompetensbehov och behov av utveckling. Det pågår ett arbete för att effektivisera ärendehantering samt med att förenkla och genomlysa de olika processerna. Detta kan komma att leda till ökad kostnadseffektivitet som i sin tur kan ge konsekvenser för personalbehovet. Kraven på gott ledarskap och kompetent och personalpolitiskt bra hantering av personalkonsekvenser kommer därmed att bli än större.

Tidigt konstaterades ett stort beroende av konsulter samt av vissa nyckelpersoner. Det är ett problem ur verksamhets- och sårbarhetsaspekt men också ett problem ur den aspekten att det stoppar möjligheter till intern utveckling och karriär. Genom kompetensöverföring och ”överlappande” ansvarsområden kan man dels komma bort från en sårbarhetsrisk dels öka möjligheten till intern utveckling för våra medarbetare.

Externt samarbete

Försäkringskassan

Försäkringskassan tillhandahåller tjänster åt Pensionsmyndigheten inom områdena drift, förvaltning och utveckling av IT-stöd, tjänster som avser ekonomi- och personaladministration samt intern service, säkerhet m.m. Det innebär att det äger rum ett omfattande samarbete mellan Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Vissa samarbetsområden är nödvändiga för att Pensionsmyndighetens verksamhet överhuvudtaget ska fungera medan andra samarbeten ingås mer på frivillig basis och ger fördelar för båda parter.

Vissa grundläggande utgångspunkter är självklara för samarbetet eftersom det:

- Bygger på att det är två självständiga parter som samverkar med ömsesidigt förtroende för varandra,
- Leder till kostnadseffektiva lösningar för båda parter,
- Tar hänsyn till båda myndigheternas mål, uppdrag och utmaningar,
- Ska vara transparent och uppföljningsbart av båda parter och av externa intressenter.
- De samarbetsområden som finns regleras genom separata överenskommelser för respektive område. I överenskommelserna avgränsas och specificeras tjänsteinnehållet för att underlätta uppföljning av tjänsteleverans, servicenivåer, kostnader och kvalitet. Av överenskommelserna framgår även roller, ansvarsfördelning och former för uppföljning och ändring av tjänsteinnehållet.

Erfarenheterna av samarbetet från det första året är i huvudsak goda. Kostnaderna har till exempel kunnat minska allt eftersom rutiner och omfattningen av Försäkringskassans tjänster har preciserats. Det är en fördel med samarbetet att Pensionsmyndighetens kostnader för tjänsterna bygger på verkligt ekonomiskt utfall och att Pensionsmyndigheten har insyn i bakomliggande kostnadsfördelningar och beräkningar.

Formerna för Pensionsmyndighetens möjligheter till påverkan och insyn i bakomliggande processer hos Försäkringskassan behöver dock utvecklas.

När det gäller samarbetet kring IT-utveckling förutsätter detta även fortsättningsvis en mycket god samplanering från båda myndigheternas sida för att minska riskerna för resurs- och kapacitetskonflikter mellan myndigheternas respektive behov.

Servicekontor

Pensionsmyndigheten samarbetar med Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen kring servicekontor runt om i landet dit pensionärer och pensionssparare kan gå för personlig service.

Pensionsmyndigheten deltar också i diskussionerna som förs om att i större skala etablera så kallade Distansservicekontor, det vill säga kontor som bygger på distansservice via modern IT-teknik för bild och ljud. En sådan utveckling kommer att bli nödvändig på orter där myndigheterna vill behålla sin service men inte kan ha kvar sina kontor av kostnadsskäl.

För närvarande finns 113 servicekontor etablerade och i dagsläget planeras för totalt ca 120 kontor.

MinPension i Sverige AB

Pensionsmyndigheten deltar i samarbetet kring webbsidan minpension.se som syftar till att ge pensionssparare en så fullständig bild som möjligt av sitt sparande. Det pågående arbetet innebär en kostnadsökning med ca 20 procent årligen från nuvarande nivå på ca 11 miljoner kronor.

Pensionsmyndigheten utför i sin tur uppdrag relaterade till administrativa tjänster för Min Pension i Sverige AB.

Utvecklingsarbete

För att kunna leva upp till det generella kravet på alla myndigheter, att bedriva en kostnadseffektiv verksamhet, krävs förmåga och skicklighet att fullfölja våra strategiska projekt, men även att vara noga med att precisera och aktivt verka för att ta hem de effekter som de strategiska projekten möjliggör. Vi måste också vara noggranna i våra prioriteringar av projekt och aktiviteter samt utveckla den finansiella styrningen så vi får en tydlig bild av hela myndighetens kostnadsutveckling, på kort och på lång sikt. Exempelvis medför investeringar både ökade driftkostnader och kostnader i form av avskrivningar framåt i tiden. Än svårare att beräkna är oftast storleken på effektivitetsvinster och när i tiden de uppstår.

Pensionsmyndighetens projektportfölj omfattar stora investeringar som har betydelse för verksamhetens utveckling. Vi har under vårt inledande verksamhetsår haft brister i den interna projektstyrningen främst beroende på bristande metodik och kravhanteringsprocess från kravställning till utveckling. Vidare har det funnits otydligheter i ansvar, arbetssätt, samt otillräckligt förankrade modeller och verktyg för utvecklig tillika uppföljning.

Åtgärder har inletts för att öka vår förmåga att driva stora utvecklingsprojekt. Vi har börjat införa en gemensam projektstyrningsmetodik och förvaltningsstyrningsmodell

som ska ge ett enhetligt arbetssätt när de nya metoderna är införda. Även ett arbete att utveckla kravhanteringsprocessen har inletts. I detta ingår även att utveckla samarbetet med Försäkringskassan inom ramen för utvecklingsprojekten.

Huvudfokus under perioden är att ta fram en förbättrad, enhetlig och anpassningsbar IT-miljö, som säkert och effektivt stöder dagens och morgondagens verksamhetsbehov.

Verksamhetens kostnader och investeringsmedel m.m.

Verksamhetens kostnader

Tabellen visar Pensionsmyndighetens kostnader för verksamheten inklusive kostnader för samarbetet med Försäkringskassan.

Tabell 1. Verksamhetens totala kostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010 Budget	2010 Utfall	2011 Prognos	2012 Beräknat	2013 Beräknat	2014 Beräknat
Personalkostnader	537 100	474 912	526 019	521 019	516 019	511 019
Lokalkostnader	49 900	39 778	47 174	47 174	38 474	38 474
Övriga driftskostnader	231 100	245 318	263 622	270 372	274 122	277 872
Samarbete med Försäkringskassan	474 200	427 275	402 500	389 500	339 500	322 500
Lokala Servicekontor	71 000	32 857	46 308	46 308	46 308	46 308
Avskrivningar och räntor	42 400	58 476	58 373	74 015	76 506	75 785
Engångskostnader för bildande av myndigheten	119 000	128 207				
Totalt	1 524 700	1 406 823	1 343 996	1 348 387	1 290 928	1 271 958

Av tabellen över verksamhetens kostnader framgår att det sker en väsentlig kostnadsminskning från budgeterade kostnader 2010 till beräknade kostnader 2014. Minskningen är ca 253 miljoner kronor eller 17 procent. Av minskningen är dock 119 miljoner kronor av engångskaraktär. Av mer betydande förändringar som rör större kostnadsposter märks övriga driftkostnader som ökar mellan 2010 och 2014 med 32 miljoner kronor. Det förklaras med utökad omfattning av IT-stödet som innebär ökade kostnader för drift och förvaltning av IT. En kostnadspost som minskar är samarbetet med Försäkringskassan som minskar med 104 miljoner kronor. Orsaken är främst att kostnaderna för avskrivningar minskar då de stora IT-systemen blir helt avskrivna under perioden. När det gäller kostnaderna för servicekontoren ligger dessa för 2010 klart under budget för att senare öka. Ökningen beror på våra ambitioner att fler pensionärer ska använda sig av servicekontorens tjänster.

Utvecklingsbehov

Våra framtidssatsningar måste på ett tydligt sätt syfta till att effektivisera verksamheten i första hand till nytta för pensionärer och pensionssparare och i förlängningen leda till en kostnadseffektivisering av pensionsverksamheten. Förväntade effekter kan delas upp i effektiviseringar som medför kostnadsbesparingar samt i svårkvantifierbara intäkter. Med svårkvantifierbara intäkter avses intäkter som inte direkt kan omsättas i pengar men som ändå är av stort värde som till exempel ökad kundnöjdhet, ökad tillgänglighet till kundservice och bättre beslutsstöd för pensionssparare.

De projekt som bedömts medföra de största effektiviseringarna och kostnadsbesparingarna, även om de väntas komma senare än vid tidigare bedömningar,

är Förenklningar inom handläggning av bostadstillägg till pensionärer, Elektroniskt utbyte inom EU, Effektiviserad ärendehantering och Förändrade driftformer och driftställe för den IT-verksamhet som sker i egen regi.

Erfarenheter från det första verksamhetsårets utvecklingsarbete gör att vi i beräkningarna i budgetunderlaget är mycket försiktiga med skattningen av effekthemtagningarna. För närvarande görs bedömningen att effekthemtagningar som medför kostnadsbesparingar under budgetperioden uppgår till omkring 5 miljoner kronor per år.

Av tabellen framgår Pensionsmyndighetens beräknade investeringar i egna IT-system. När det gäller utveckling och anpassningar av de pensionsrelaterade IT-system där Försäkringskassan svarar för drift och förvaltning ingår dessa i tabell 3.

Tabell 2. Utvecklingsbehov. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

Medelstyp	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Investeringar i IT-system (immateriella)	92 730	51 035	51 035	51 035	51 035
Övriga investeringar (materiella)	52 160	47 113	21 885	21 885	21 885
Summa	144 890	98 148	72 920	72 920	72 920
Beräknade effekthemtagningar			5 000	5 000	5 000

Kostnader för IT-system

Den del av kostnaderna för utveckling av IT-system som inte lånefinansieras bedöms utgöra 10 %.

Tabell 3. Kostnader för IT-system. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

Kostnad	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Drift och underhåll	80 448	82 968	89 718	93 468	97 218
Avskrivningar	35 796	33 700	46 900	49 100	48 300
Räntor	403	1 886	3 791	4 102	4 081
Utvecklingskostnader som inte lånefinansieras	7 792	5 104	5 104	5 104	5 104
IT-system hos Försäkringskassan (Drift & underhåll, avskrivningar, räntor, utveckling)	357 183	340 790	327 790	277 790	260 790
Varav avskrivningar för nyutveckling	4 978	3 613	9 000	18 000	27 000
Totalt	481 623	464 447	473 302	429 563	415 493

Kostnader för lokaler

Tabell 4. Kostnader för lokaler. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

Kostnad	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Bundet i långtidskontrakt	39 778	47 174	47 174	38 474	38 474
Kontrakt som upphör					
Nya kontrakt					
Nettoeffekt					
Totalt	39 778	47 174	47 174	38 474	38 474

Lokaler för IT-drift på Regeringsgatan till en kostnad av 8,7 Miljoner kronor bortfaller från 2013.

De långtidskontrakt som Pensionsmyndigheten tecknat eller övertagit i samband med myndighetsstarten börjar löpa ut under slutet av 2014 och kommer då att ses över. Vi återkommer därför med konsekvenserna av nya kontrakt i kommande budgetunderlag.

Finansiering

Verksamheten vid Pensionsmyndigheten finansieras i huvudsak genom anslag, avgifter från Första – Fjärde AP-fonderna och avgifter från Premi pensionsfonderna. En mindre del av verksamheten finansieras från övriga fonder och övriga avgiftsintäkter.

Finansiering av Pensionsmyndighetens administration

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet ska bära sina egna kostnader. Det innebär att uttag görs från pensionsspararnas konton för att finansiera administrationen av inkomst-/tilläggs pension och premiepension. Övriga pensionsprodukter, såsom exempelvis garantipension och BTP, finansieras via anslag på statsbudgeten.

Fördelning av kostnader

Så långt som möjligt belastar förvaltningskostnader omgående rätt finansieringskälla eftersom kostnader ofta kan härledas direkt till en specifik pensionsprodukt via till exempel tidredovisning. På detta sätt fördelas därmed ca 60 procent av verksamhetens kostnader. Kostnader som inte direkt kan föras mot rätt pensionsprodukt och finansiering fördelas efter framräknade fördelningsnycklar.

Vår modell för kostnadsfördelning beskrivs i detalj i promemorian *Pensionsmyndighetens fördelning av kostnader på de olika finansieringskällorna* (VER 2010-180) daterad 2010-04-14. Promemorian var redovisning av ett uppdrag i regleringsbrevet för 2010 och återrapporterades i samband med att framställan om avgiftsuttag avseende 2011 lämnades till regeringen. En översyn av modellen kommer att göras inför framställan om avgiftsuttag för år 2012. I det sammanhanget kommer det faktiska utfallet mot finansieringskällorna 2010 att analyseras.

I budgetunderlaget 2012-2014 har fördelningen 40, 41 respektive 19 procent mellan anslag, AP-fonder och premiepensionssystemet använts för hela budgetperioden enligt gällande prognosberäkningar.

Trenden vad gäller kostnadsfördelningen de kommande åren pekar för närvarande mot att AP-fondernas andel av finansieringen minskar någon procentenhet på bekostnad av framför allt premiepensionssystemet. Anledningen till detta är att avskrivningarna hos Försäkringskassan av de pensionssystem som togs fram i samband med pensionsreformen, som till övervägande del finansieras via AP-fonderna, blir i stort sett slutavskrivna under prognosperioden samtidigt som Pensionsmyndighetens egenutvecklade IT-stöd, inklusive driften av dessa, bedöms successivt komma att belasta samtliga finansieringskällor med en mer jämn fördelning. För närvarande finns ingen nyinvestering inplanerad för att ersätta de IT-stöd som kommer att slutavskrivas under perioden och som då är 10 år. En eventuell utveckling av sådana ersättningssystem kan påverka kostnadsfördelningen.

Anslagsbehov

Förvaltningsanslaget ska täcka den del av administrationen som avser de anslagsfinansierade förmånerna, i huvudsak garantipension och bostadstillägg.

Tabell 5. Förvaltningsanslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Förvaltningsanslag, 2011 års prisnivå	544 753	537 598	539 355	516 371	508 783
Förvaltningsanslag, löpande priser	544 753	537 598	554 241	546 462	554 881

Av tabellen framgår bland annat att Pensionsmyndighetens behov av anslag 2013 uppgår till 546 miljoner kronor i löpande priser. Beloppet innefattar en ökning med 53 miljoner kronor i förhållande till regeringens beräkningar i den senaste budgetpropositionen. Motivering till denna ökning och förslag till finansiering framgår av avsnittet "Orsaker till underfinansieringen" nedan.

Anslagsbehållning

I enlighet med 9 kap. 3 § Förordningen (2006:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska myndigheten redovisa den planerade användningen av anslagsbehållningen under såväl det pågående som de tre följande räkenskapsåren, om anslagsbehållningen vid det senaste räkenskapsårets slut uppgår till mer än tre procent av anslaget.

Av tabell 6 nedan framgår att Pensionsmyndigheten kommer att redovisa ett anslagssparande på 50 miljoner kronor 2010 och ett beräknat anslagssparande på 46 miljoner kronor för 2011. Då Pensionsmyndigheten är underfinansierad från och med 2012 har vi sökt skapa så stora överskott som möjligt under 2010 och 2011 genom en återhållsam verksamhetsplanering och stram budgetering. Pensionsmyndigheten får dock inte disponera mer än 3 % av anslagssparandet utan regeringens medgivande. Som framgår av tabell 6 räcker inte 3 % av anslagssparandet för att täcka upp underfinansieringen.

Tabell 6. Överföring av anslagsbehållning 3 %. Beloppen anges i löpande priser.

	2010	2011	2012	2013	2014
Anslag (beslutat/BP)	595 000	566 038	497 000	493 000	503 500
Överföring av anslagsbehållning 3 %	0	17 850	16 981	0	0
S:a tillgängliga medel	595 000	583 888	513 981	493 000	503 500
Utfall/prognos	544 753	537 598	554 241	546 462	554 881
Över/underskott	50 247	46 290	-40 260	-53 462	-51 381

I tabell 7 nedan redovisas den finansiella situationen om hela anslagssparandet kan disponeras. Läget förbättras då betydligt och underfinansieringen uppträder först 2013. I tabellen överförs hela anslagssparandet från 2010 – 50 miljoner kronor – till året efter, liksom det beräknade anslagssparandet från 2011 – 79 miljoner kronor – till 2012, samt det beräknade anslagssparandet 2012 – 21 miljoner kronor – till 2013. Först 2013 uppstår då ett mer väsentligt underskott uppgående till 32 miljoner kronor.

Tabell 7. Överföring av anslagsbehållning. Beloppen anges i löpande priser.

	2010	2011	2012	2013	2014
Anslag (beslutat/BP)	595 000	566 038	497 000	493 000	503 500
Överfört överskott	0	50 247	78 687	21 446	0
S:a tillgängliga medel	595 000	616 285	575 687	514 446	503 500
Utfall/prognos	544 753	537 598	554 241	546 462	554 881
Över/underskott	50 247	78 687	21 446	-32 017	-51 381

Pensionsmyndigheten behöver således få ett medgivande om att använda hela anslagssparandet för både 2010 och 2011 för att kunna finansiera verksamheten under 2012 och till viss del 2013. Detta anslagssparande skulle då användas för att:

- Förstärka handläggningen inom ålderspension och bostadstillägg till pensionärer i avvaktan på att vi får effekter av våra utvecklingsprojekt som avser effektiviserad ärendehantering och förenklingar inom BTP
- Övergångsvis bidra till att täcka upp effekterna av dubbel neddragning av vårt anslag. Bakgrunden till denna neddragning framgår nedan i nästa avsnitt
- Täcka kostnader för semesterlöneskuld på ca 5,8 miljoner för tid före 2009.

Om anslagssparandet inte kan användas för dessa ändamål så får det konsekvenser i form av ökade arbetsbalanser samt väntetider i kundtjänst som inte är acceptabla.

Orsaker till underfinansieringen

Av budgetpropositionen för 2011 framgår att de särskilda medel (60 miljoner kronor) som vi haft inledningsvis för att bland annat hantera ärendebalanser upphör från 2012. Dessutom har regeringen aviserat regelförenklingar inom BTP som uppges leda till minskade kostnader för administrationen med ca 30 miljoner kronor med början 2012. Sammantaget ger detta en kraftig nedgång av tillgängliga medel mellan 2011 och 2012.

Vårt strategiska projekt "Förenklingar inom hanteringen av BTP", som bland annat förutsätter en regelförenkling, kan medföra besparingar inom BTP med upp till 30 miljoner kronor, men först 2015 eller åren närmast därefter. Nu föreligger i budgetpropositionen en "dubbel" neddragning inom BTP, dels som ett sätt att möta minskning av särskilda medel på 60 miljoner kronor, i enlighet med förslag från Pensionsmyndigheten vilket också har accepterats av regeringen, och dels en ytterligare medelsminskning med 30 miljoner kronor som regeringen aviserat med hänvisning till effektiviseringar som en följd av regelförändringen inom BTP. Denna dubbla neddragning beror enligt vår mening på ett missförstånd.

Orsakerna till underfinansieringen beror således dels på att effekterna av våra utvecklingsprojekt ligger senare i tiden än vad som tidigare har beräknats och dels på dubbel neddragning inom BTP.

Enligt Pensionsmyndighetens mening bör den dubbla neddragningen återställas, varför vi begär ytterligare 30 miljoner kronor 2013. Nivån på detta belopp förutsätter att hela anslagssparandet får disponeras.

För att hantera övrig del av underfinansieringen under 2013 och 2014 kommer Pensionsmyndigheten under 2011 att överväga och initiera ytterligare åtgärder för att

uppnå balans mellan tillgängliga medel och behov av medel. Åtgärderna kommer främst att inriktas mot att skapa effektivare processer inom utvecklingsprojekten. Ett tidigare införande av bättre IT-stöd och arbetsprocesser ger möjligheter till kostnadsbesparingar i verksamheten.

Förslag till finansiering av förvaltningskostnader

Tabellen avser den del av anslag och avgiftsinkomster som ska täcka Pensionsmyndighetens egna löpande administrationskostnader inklusive kostnader för tjänster tillhandahållna av Försäkringskassan. Amorteringar och räntor på skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ingår inte utan framgår av tabell 15.

Tabell 8. Finansiering av förvaltningskostnader. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010 Utfall	2011 Prognos	2012 Beräknat	2013 Beräknat	2014 Beräknat
Anslag					
Förvaltningsanslag	544 753	537 598	539 355	516 371	508 783
Avgiftsinkomster					
AP-fonderna	567 568	551 038	552 839	529 281	521 503
Premiepensionsfonderna	282 758	252 859	253 694	242 776	239 172
Övriga inkomster					
Administration för fondförvaltare m.m.	1 181	1 000	1 000	1 000	1 000
Administrativ service (minpension.se)	1 199	1 500	1 500	1 500	1 500
Övrigt	3 545				
Intäkter av anslag som ej anslagsavräknats*	5 819				
Summa	1 406 823	1 343 996	1 348 387	1 290 928	1 271 958

*Avser semesterlöneskuld som enligt övergångsbestämmelse anslagsavräknas vid uttag.

Anslagskredit på ramanslag

Pensionsmyndigheten ska lämna förslag till anslagskreditens storlek under de år budgetunderlaget avser. Vi föreslår en årlig anslagskredit motsvarande 3 % av förvaltningsanslaget.

Tabell 9. Förslag till anslagskredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010 Beslutad	2011 Beslutad	2012 Beräknat	2013 Beräknat	2014 Beräknat
Anslagskredit (3 %)	17 850	16 981	16 181	15 491	15 263
Summa	17 850	16 981	16 181	15 491	15 263

Förslag till låneram

Tabell 10. Förslag till låneram. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
IB lån i RGK	56 806	145 764	188 632	193 072	195 312
Beräknad nyupplåning för investeringar	144 890				
Immateriella anläggningstillgångar	92 730	51 035	51 035	51 035	51 035
Materiella anläggningstillgångar	52 160	47 113	21 885	21 885	21 885
Beräknad amortering	55 932	55 280	68 480	70 680	69 880
UB lån i RGK	145 764	188 632	193 072	195 312	198 352
Beslutad/förslagen låneram	250 000	190 000	215 000	220 000	230 000
Beräknad ränteutgift	630	3 093	5 535	5 905	5 905
Ränteantagande för nyupplåning		1,85%	2,90%	3,00%	3,00%
Finansiering av räntor och amortering					
Förvaltningsanslag	22 230	23 349	29 606	30 634	30 314
AP-fonderna	22 916	23 933	30 346	31 400	31 072
Premiepensionsfonderna	11 417	11 091	14 063	14 551	14 399
Summa	56 562	58 373	74 015	76 585	75 785

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden (21 § budgetlagen)

Pensionsmyndigheten har behov av kredit på räntekonto i Riksgälden avseende medel för administration och för skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet. För administrationen rör det dels medel från förvaltningsanslaget och från AP-fonderna som tillförs räntekontot med en tolfedel varje månad och dels medel från Premiepensionsfonderna som tillförs räntekontot i maj varje år. För förvaltningsanslag och AP-fondsmedel gör vi bedömningen att det behövs en räntekontokredit som uppgår till 10 % av medlen. För att finansiera premiepensionsdelen av administrationen fram till dess att avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton i maj månad behövs ytterligare kredit motsvarande 5 månaders förvaltningskostnad för premiepensionen. Till krediten avseende medel för administrationskostnader behövs en årlig kredit för skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet fram till dess att skulden är återbetald 2018.

Förslag till kredit på räntekonto i Riksgälden framgår av tabellerna nedan.

Administrationskostnader

Tabell 11. Förslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Behov av räntekontokredit avseende administrationskostnader					
Ingående balans		226 000*			
Förvaltningsanslag (10 %)	-59 500	-57 000	-54 000	-52 000	-51 000
AP-fonder (10 %)	-67 100	-57 000	-55 000	-53 000	-52 000
Premiepensionsfonder (jan-maj)	-159 000	-122 000	-120 000	-115 000	-112 000
Totalt	-285 600	-10 000	-229 000	-220 000	-215 000

*Beräkningen av den ingående balansen 2011 utgår från att hela anslagsbehållningen i tabell 7 får disponeras.

Uppbyggnad av premiepensionssystemet

Skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan generationerna och vara återbetalad 2018. Som underlag för detta finns en modell där beräknade avgifter matchar kostnader och amorteringar. Storleken på de årliga amorteringarna är främst beroende på värdet på pensionsspararnas tillgångar.

Tabell 12. Förslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Behov av räntekontokredit avseende skuld för uppbyggnaden av premiepensionssystemet					
IB Räntekontokredit	-1 428 000	-1 147 000	-1 067 000	-974 000	-858 000
Beräknad nyupplåning	0	0	0	0	0
Beräknad amortering	281 000	80 000	93 000	116 000	138 000
UB	-1 147 000	-1 067 000	-974 000	-858 000	-720 000

Förslag till total räntekontokredit

Tabell 13. Förslag total räntekontokredit. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
			Beräknat	Beräknat	Beräknat
Räntekontokredit, beslutad	1 484 885	1 252 683			
Räntekontokredit, utfall/beräknad (max behov)	-1 432 600	-1 157 000	-1 296 000	-1 194 000	-1 073 000
Beräknad ränteutgift*	28 438	50 000	46 000	41 000	34 000

*Medelräntan för upplåningen ökar mellan 2010 och 2011 vilket förklarar den stora kostnadsökningen mellan åren.

Särskild kredit för fondhandel (23 § budgetlagen)

För att klara likviditetsbehovet i fondhandeln behövs en särskild kredit. Bedömningen för 2012 är att krediten ska ligga kvar på 2011 års nivå, det vill säga 9 000 miljoner kronor.

Under 2010 har krediten som mest utnyttjats under en enskild dag med ca 1 558 miljoner kronor.

Behovet av den särskilda krediten är beroende av antalet fondbyten, pensionsspararnas genomsnittliga behållning och i vilka fonder som handel sker. Behovet av kreditram har successivt ökat de senaste åren. Orsaken till detta är i första hand de så kallade förvaltningsföretag som kommit in på marknaden och vuxit i omfattning. Dessa förvaltningsföretag genomför ett stort antal fondbyten för pensionssparares räkning vid ett och samma tillfälle vilket medför stora belastningar på krediten.

Pensionsmyndigheten har fått ett regeringsuppdrag som avser rådgivnings- visa och förvaltningstjänster inom premiepensionssystemet. I förlängningen kan behovet av fondhandelskredit komma att påverkas.

Tabell 14. Särskild kredit för fondhandel. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Beslutad	Beslutad	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Särskild kredit	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000
Summa	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000

Avgiftsuttag ur AP-fonderna och Premiépensionsfonderna

Enligt 1 kap. 2 § lagen (1998:647) om inkomstgrundad ålderspension ska avgiftsuttaget för den allmänna tilläggs pensioneringen och den inkomstgrundade ålderspensionen finansiera såväl försäkringskostnaderna som deras förvaltning.

Administrationskostnaderna för de myndigheter som arbetar med administrationen ersätts årligen med belopp som tas ur AP-fonderna och premiépensionsfonderna och beslutas av regeringen.

Pensionsmyndigheten har till uppgift att lämna förslag på ersättning till berörda myndigheter från AP-fonderna och premiépensionsfonderna. Berörda myndigheter är förutom Pensionsmyndigheten Kronofogden och Skatteverket.

Slutlig framställning om ersättning avseende 2012 ska vara regeringen tillhanda senast den 15 maj 2011.

Kostnader för administration av premiépension

Tabell 15. Kostnader Premiépensionssystemet. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Utgifter					
Förvaltningskostnader	285 138	255 359	256 194	245 276	241 672
Kalkylmässig amortering uppbygg. Premiép. syst.	179 429	83 629	93 000	116 000	138 000
Ränteutgifter uppbygg. premiépensionssystemet	28 438	50 000	46 000	41 000	34 000
Administrativa ersättningar Skatteverket och Kronofogdemyndigheten	62 637	58 869	58 658	58 658	58 658
Summa utgifter	555 642	447 857	453 851	460 934	472 330
Finansiering					
Avgiftsuttag	553 262	445 357	451 351	458 434	469 830
Varav uttag för egna förvaltningskostnader	282 758	252 859	253 694	242 776	239 172
Övriga intäkter	2 380	2 500	2 500	2 500	2 500
Summa finansiering	555 642	447 857	453 851	460 934	472 330

Förvaltningskostnaderna bygger på beräkningar om att premiépensionens andel av Pensionsmyndighetens förvaltningskostnad utgör 19 procent under perioden.

Utgifter för investeringar (amorteringar, räntor och nyinvesteringar) ingår i tabell 10 ovan.

Kostnader för administration av inkomst- och tilläggs pension (AP-fonderna) Beträffande Pensionsmyndigheten så avser uppgifterna i tabellerna nedan beräknade kostnader avseende administrationen. För Pensionsmyndighetens del regleras avgiftsuttaget mot kostnadsutfallet med två års förskjutning.

Tabell 16. Kostnader AP-fonderna. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	567 568	551 038	552 839	529 281	521 503
Skatteverket	384 956	366 109	365 134	365 134	365 134
Kronofogdemyndigheten	16 043	10 646	10 276	10 276	10 276
Konjunkturinstitutet	215	0	0	0	0
Summa	968 782	927 793	928 249	904 691	896 913

Kostnader för vissa myndigheter som ersätts från AP-fonderna och Premiepensionsfonderna

Tabell 17. Kostnader vissa myndigheter. Beloppen anges i 1000-tal kronor i 2011 års prisnivå.

	2010	2011	2012	2013	2014
	Utfall	Prognos	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Pensionsmyndigheten	1 057 347	937 526	945 532	929 057	932 675
Varav AP-fonderna	567 568	551 038	552 839	529 281	521 503
Varav Premiepensionsfonderna	489 779	386 488	392 694	399 776	411 172
Skatteverket	445 087	423 314	422 186	422 186	422 186
Varav AP-fonderna	384 956	366 109	365 134	365 134	365 134
Varav Premiepensionsfonderna	60 131	57 205	57 052	57 052	57 052
Kronofogdemyndigheten	18 549	12 310	11 882	11 882	11 882
Varav AP-fonderna	16 043	10 646	10 276	10 276	10 276
Varav Premiepensionsfonderna	2 506	1 664	1 606	1 606	1 606
Konjunkturinstitutet	215	0	0	0	0
Varav AP-fonderna	215	0	0	0	0
Varav Premiepensionsfonderna	0	0	0	0	0

*För 2011 avser beloppen beslutad ersättning från Första-Fjärde AP-fonderna för Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Försäkringsförmånerna – budgetförslag och långtidsbedömning

Inledning

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2011 ska Pensionsmyndigheten redovisa utgiftsprognoser för 2011 – 2015 i Hermes. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Följande ska redovisas den 23 februari för sakanslagen:

- belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad,
- prognoser för 2011 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, redovisat totalt samt fördelat per månad,
- beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för 2012 - 2015
- prognoser för balanstalet för 2012 - 2015,
- prognoser för inkomstindex för 2012 – 2015,
- förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller.

I detta avsnitt redovisas prognoser för Pensionsmyndighetens sakanslag inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Dessutom redovisas prognoser för balanstalet och inkomstindex i avsnittet Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

En sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statsbudgeten redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare, antal utbetalningar och av olika medelbelopp m.m. redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för år 2011 redovisas i bilaga 3. I bilaga 4 redovisas en jämförelse mellan prognoserna i detta budgetunderlag och de prognoser som lämnades till regeringen i januari 2011. I bilaga 5 redovisas en prognos för balanstalet uppdelat på balanstalets komponenter inklusive en jämförelse med den prognos som lämnades den 19 januari.

Principer för Pensionsmyndighetens förslag till anslagsbelopp 2012

Pensionsmyndigheten har i beräkningarna av förslag till anslagsbelopp antagit att inget anslagssparande får föras över mellan åren 2011 och 2012.

Högsta tillåtna anslagskredit för budgetåret 2011 för respektive anslagspost framgår av regleringsbrevet. För de anslagsposter som prognostiseras utnyttja anslagskrediten under 2011 överförs därför ett negativt överföringsbelopp från år 2011 till år 2012. Vid beräkningen av anslagsbehov har vi beaktat ingående överföringsbelopp. Vårt förslag till anslagsbelopp för 2012 är summan av prognostiserad utgift och ingående överföringsbelopp (med omvänt tecken).

För anslagen 11.1:3, Bostadstillägg till pensionärer, 11.1:4, Äldreförsörjningsstöd och 12.1:5 Barnpension och efterlevandestöd, har Pensionsmyndigheten vid beräkningen av anslagsbehov utgått från att tilläggsanslag beviljas för 2011. Om regeringen väljer att

istället utöka anslagskrediten för 2011 blir anslagsbehovet för 2011 högre än vad som anges i tabellen i bilaga 1.

Prognosunderlag

Pensionsmyndigheten strävar efter att i alla prognossammanhang utnyttja det mest aktuella dataunderlag som finns tillgängligt och har tillräckligt hög kvalitet. Eftersom en viss eftersläpning föreligger i statistiken innebär detta för föreliggande rapport att material för januari i största möjliga utsträckning har använts. Preliminära ekonomiska uppgifter för januari 2011 har dock inte varit tillgängliga förrän i mitten på februari innevarande år och har därför inte kunnat beaktas i beräkningarna. Det ekonomiska utfallet för år 2010 har beaktats för samtliga anslag.

Hänsyn har tagits till kända regeländringar och lagda propositioner med lagförslag. Däremot har hänsyn inte tagits till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom det då inte finns underlag för beräkningar.

De makroekonomiska antaganden om löneutveckling, prisbasbelopp med mera som använts i beräkningarna anges i bilaga 2. Dessa antaganden har erhållits från Konjunkturinstitutet (KI) den 21 december 2010. Till beräkningarna har vidare SCB:s befolkningsprognos från år 2010 använts.

En osäker faktor som påverkar utgifterna påtagligt kommande år är balanstalets utveckling. Osäkerheten beror bland annat på svårigheterna att bedöma börsutvecklingen och därmed också hur AP-fonderna kommer att utvecklas. Pensionsmyndigheten väljer därför att presentera tre alternativa beräkningar för balanstalet och därmed också balansindex.

Hur de olika makroekonomiska förutsättningarna påverkar utgifterna redovisas under respektive anslag. Där redovisas även hur förändrade antaganden kan påverka utgiftsprognoserna i olika riktning.

Kontaktpersoner

Anslag	Kontaktperson
Den ekonomiska utvecklingen	Hans Olsson
11.1:1 Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	Hans Karlsson
11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4 Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11:2:1 Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5 Barnpensioner och efterlevandestöd	Hans Karlsson
12.1:7 Pensionsrätt för barnår	Nils Holmgren
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	Hans Karlsson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

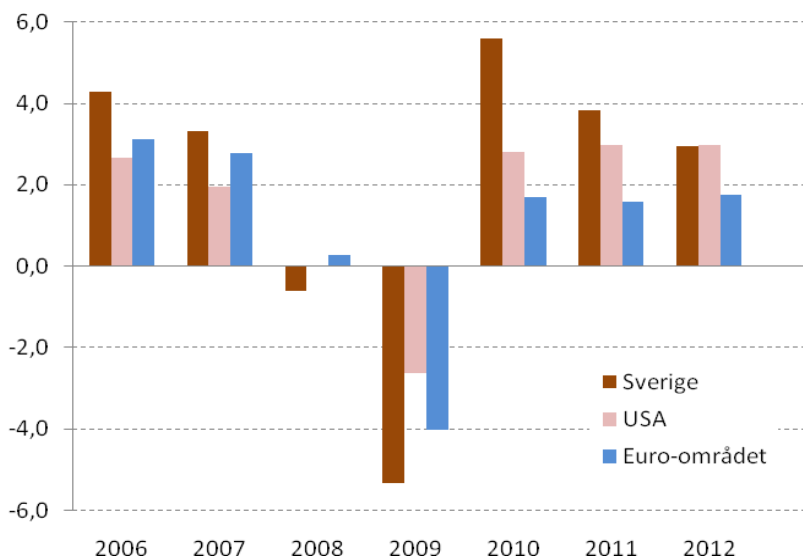
Den ekonomiska utvecklingen¹

Tillväxten i Sverige beräknas till 5,6 procent under 2010 och ligger därmed i västvärldens absoluta toppklass. Man får gå till de stora tillväxtekonomierna, däribland Kina och Indien, för att finna högre tillväxttal för BNP. Aktiviteten i dessa länder dämpades knappt alls i samband med 2008 års finanskris i USA och Europa. Återhämtningen från krisen har gått trögt i Europa, med en BNP-tillväxt på 1,7 procent i EU- och euroländerna 2010. I USA blev tillväxten bättre, nämligen 2,8 procent.

Under intryck av den starka svenska uppgången har Konjunkturinstitutet reviderat upp prognosen för 2011 ytterligare något. BNP-tillväxten förutsågs i decemberrapporten bli 3,8 procent. Fortsättningsvis bedöms tillväxten sjunka till mer normala tal, i genomsnitt 2,6 procent för åren 2012-2015.

Lagerinvesteringar gav ett ovanligt starkt bidrag till tillväxten 2010. Denna tillväxtfaktor bortfaller helt under de närmast följande åren. Även utomlands gav lagerinvesteringarna ett betydande positivt bidrag 2010, vilket medverkade till en kraftig svensk exportökning 2010. Även hushållens konsumtion ökade emellertid mer än väntat. För 2011 och framåt knyts förväntningarna om god svensk tillväxt i hög grad till en fortsatt stark ökning i hushållens konsumtionsefterfrågan.

BNP-tillväxten i Sverige, USA och euroområdet

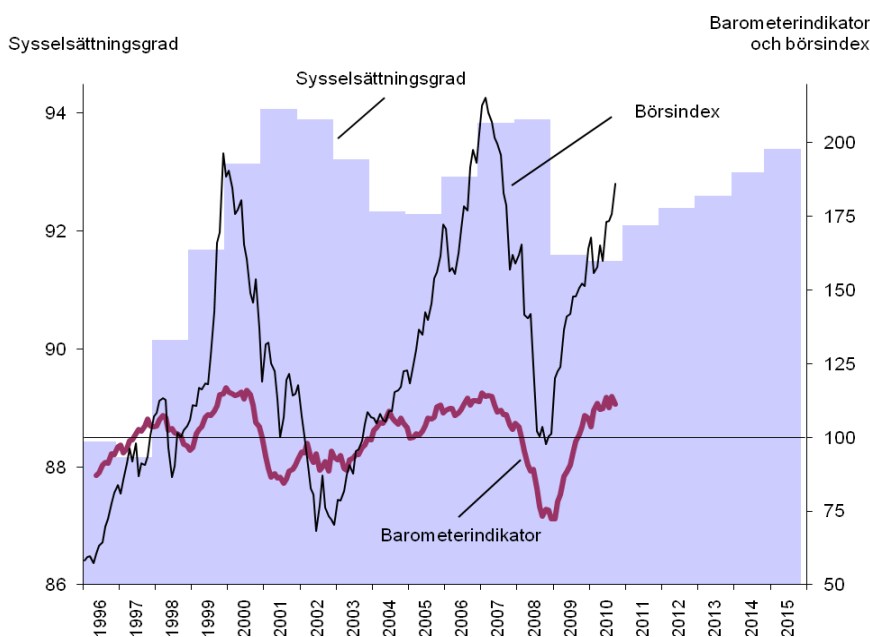

Utsikterna för ekonomin i omvärlden är osäkra, mest beroende på de statsfinansiella bekymren på flera håll, både i Europa och USA. Oron hänger samman med den starkt expansiva finanspolitik som vidtagits för att hålla sysselsättningen uppe, men som å andra sidan ger upphov till stora budgetunderskott som i längden inte kan fortsätta. Problemet accentueras av den nästa unika situationen att det saknas utrymme för

¹ Källa till prognoser är Konjunkturinstitutet där inte annat anges.

stimulans från det penningpolitiska hållet – styrräntorna är nära noll och kan inte sänkas ytterligare. Centralbankerna har försökt stimulera efterfrågan genom att köpa obligationer på öppna marknaden för att få ner de långa räntorna. Under 2010 ökade också nervositeten beträffande den internationella valuta- och handelspolitiken, där bl.a. Kina kritiserades av OECD-länderna för att hålla en valutakurs som försvårar deras export. G20-länderna lyckades vid sitt möte i november inte enas om en politik för att reducera de kraftiga obalanserna i det globala sparandet.

Konjunkturinstitutets barometerindikator, kursindex på Stockholmsbörsen samt sysselsättningsgraden i den svenska ekonomin

Barometerindikatorn har normalår = 100. Börsindex har december 1998 = 100 och är exkl. utdelningar. Sysselsättningsgraden är antalet sysselsatta i % av arbetskraften, dvs. 100 minus arbetslösheten. Prognoser för sysselsättningsgraden är baserade på Konjunkturinstitutets decemberrapport 2010. Senaste månadsutfall för Barometerindikatorn och börsindex är december 2010.

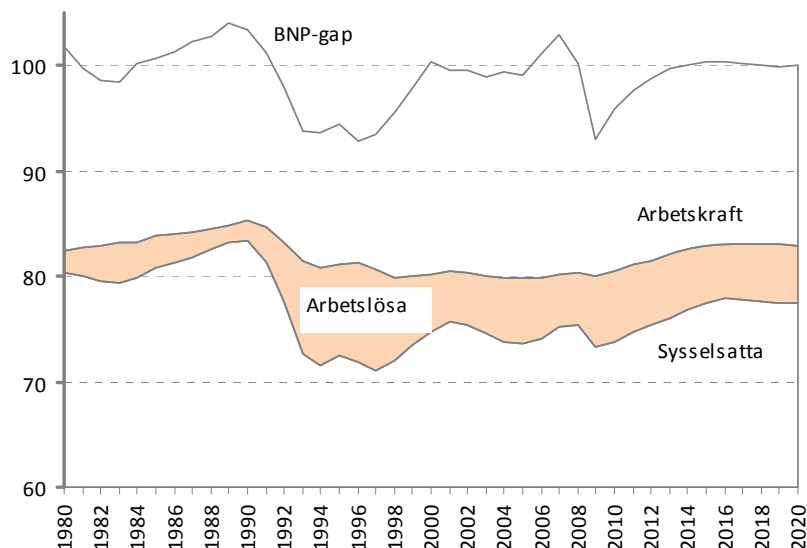
Det goda stämningläget i Sverige signaleras av nästan alla kvalitativa indikatorer. Konjunkturinstitutets Barometerindikator, som sammanfattar svar på frågor till företag och hushåll om deras syn på det ekonomiska läget, tangerade under hösten 2010 de högsta nivåer som noterats historiskt. Barometerindikatorn är liksom många andra konjunkturindikatorer en s.k. ledande indikator, som ger utslag tidigt i det allmänna konjunkturförloppet. Variationerna sammanfaller tidsmässigt mycket nära med utvecklingen på aktiebörsen. Arbetsmarknaden ligger normalt däremot senare i konjunkturcykeln, ibland flera år efter aktiemarknaden.

Arbetsmarknaden

Antalet sysselsatta sjönk under krisåret 2009, men betydligt mindre än vad BNP gjorde. Detta var i huvudsak en spegling av att produktiviteten minskade – att de sysselsatta

producerade mindre. En faktor som också kan ha inverkat är att produktionsfallen var särskilt markanta i industrin, där personalintensiteten är förhållandevis låg, således en ”sammansättningseffekt”.

Sveriges BNP-gap och utvecklingen på arbetsmarknaden

BNP-gapet är faktisk BNP i procent av potentiell BNP enligt Konjunkturinstitutet. Sysselsättning, arbetskraft och arbetslöshet är mätta i procent av befolkningen 16-64 år. Arbetslösa är skillnaden mellan arbetskraft och sysselsättning.

Under 1990-talskrisen minskade tvärtom antalet sysselsatta *mer* än vad BNP sjönk. Produktiviteten sjönk inte alls, utan ökade i ganska normal takt efter dåvarande historiska erfarenheter, och takten i produktivitetstillväxten steg rentav under krisens lopp. En bidragande orsak till skillnaden gentemot den senast genomlidna krisen är att arbetsgivarna under 1990-talskrisen mötte mindre motstånd mot personalminskningar. Arbetslösheten ökade, men därtill kunde många anställda också förtidspensioneras på socialt och ekonomiskt acceptabla villkor. De lämnade då definitivt arbetskraften. Detta tog sig uttryck i att arbetskraftsdeltagandet (dvs. arbetsutbudet i procent av befolkningen i den normalt förvärvsaktiva åldern) sjönk till en låg nivå, från vilken den sedan ännu inte repat sig.

Att sysselsättningen inte föll så mycket under det senaste konjunkturbakslaget, dvs. att produktiviteten tog en större del av anpassningen till produktionsbortfallet, kan delvis ha berott på stramare regler och regeltillämpning i arbetslöshets- och sjukförsäkringarna. Jobbskatteavdraget kan därtill ha ökat människors intresse för att hålla sig kvar på (eller söka sig till) arbetsmarknaden.

Arbetsplatserna har tagit på sig en viss ”stimulanspolitisk” anpassningsbörd som annars närmast hade fallit på staten. Genom att hushållen på detta sätt kunnat hålla inkomster och efterfrågan uppe bättre, kan dessutom krisens makroekonomiska effekter ha begränsats. Detta fenomen, som kallas ”labour hoarding”, är inte en historisk nyhet:

fram till 1980-talet var det vanligt att konjunkturvariationer ledde till liknande variationer i produktiviteten, och att sysselsättningsutvecklingen på så sätt blev stabilare.

Konsekvensen är emellertid att företagen har ganska gott om arbetskraftsresurser att möta det nuvarande konjunkturuppsvinget med. Trots BNP-uppgången på 5,6 procent i volym, beräknas ökningen i antalet sysselsatta ha stannat vid 1,1 procent 2010. Den kraftiga upprevideringen av 2010 års BNP har knappt föranlett någon upprevidering av sysselsättningen. Arbetslösheten beräknas 2010 bli 8,5 procent av arbetskraften, vilket är marginellt högre än 2009. För 2011 räknar Konjunkturinstitutet med en något förstärkt tillväxt i sysselsättningen, till 1,6 procent. Fortsättningsvis under åren 2012-2015 beräknas sysselsättningen stiga med strax under 1 procent per år.

Detta betyder att arbetslösheten minskar endast långsamt. År 2011 beräknas den bli 7,9 procent, för att sjunka till 6,6 procent 2015.

Till de angivna öppna arbetslöshetstalen kan läggas att Konjunkturinstitutet för 2010 räknar med att nära 8 procent av arbetskraften (alltså inte så långt ifrån den öppna arbetslösheten) kommer att finnas i arbetsmarknadspolitiska program, sysselsättningsprogram och utbildningsprogram. En del av dessa personer finns i arbetskraften som arbetslösa, däribland de som lämnar sjukförsäkringen och berörs av Arbetsförmedlingens nya program Arbetslivsintroduktion.

Aktieavkastningen

Det svenska pensionssystemet har i flera avseenden en inbyggd följsamhet till den samhällsekonomiska och befolkningsmässiga utvecklingen. Pensionerna i form av inkomst- och tilläggspension och de förvärvsarbetandes inkomstpensionsbehållningar skrivs i systemet upp med de förvärvsarbetandes *snitt*inkomster (dessa ligger till grund för systemets inkomstindex). De avgifter som betalas in för att finansiera pensionerna följer i huvudsak i stället *summan* av de förvärvsarbetandes inkomster. Om tillväxten i inkomstsumman understiger tillväxten i snittinkomsten uppstår ett glapp mellan tillväxten i systemets utgifter och dess avgiftsinkomster, vilket kan leda till att den automatiska balanseringen träder i kraft. Därför är den s.k. *summasnittkvoten* – kvoten mellan inkomstsumma och snittinkomst – av vital betydelse för pensionernas långsiktiga utveckling. Förändringen i summasnittkvoten är i själva verket liktydig med förändringen i antalet avgiftsbetalare, dvs. i princip förändringen i antalet sysselsatta i samhället. Dessa förändringstal kan visserligen skilja sig åt, beroende på att även bl.a. arbetslösa i viss mån är avgiftsbetalare, men sysselsättningen är av största betydelse för nivån på de pensioner systemet kan betala.

Även vid en ogynnsam utveckling av summasnittkvoten kan en balansering i pensionssystemet undvikas om kapitalet i AP-fonderna är tillräckligt stort. Den samlade negativa avkastningen på mer än 20 procent i AP-fonderna under 2008 omintetgjorde denna möjlighet, varför en balansering i pensionssystemet skedde år 2010. Balanseringen begränsades genom ett riksdagsbeslut fattat hösten 2009 om att övergå till att använda tre års medeltal av AP-fondernas marknadsvärden vid balanstalets beräkning, inte som tidigare enbart det senaste årets. Resultatet av regelförändringen blir dock en större negativ balanseringseffekt 2011 än om reglerna inte hade ändrats.

Över hälften av AP-fondernas kapital består av aktier. Utvecklingen på fondbörserna i Sverige och andra länder har därför betydelse för inkomst- och tilläggs pensionerna under de kommande åren.

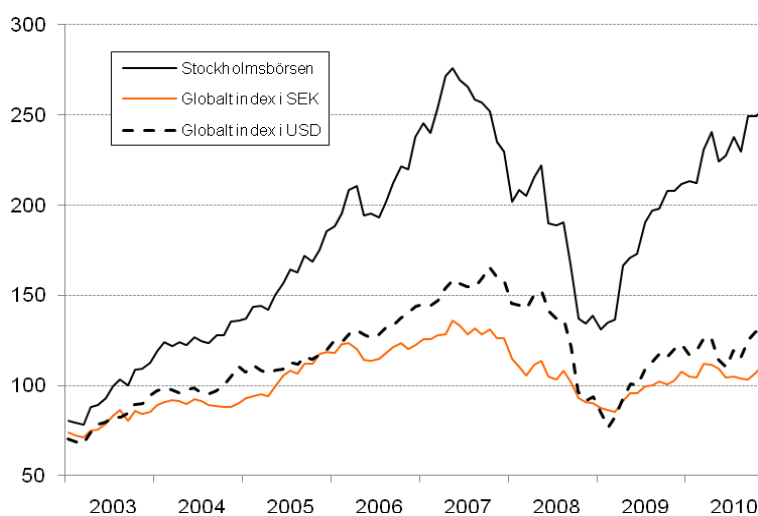
Inom premiepensionssystemet är aktieavkastningen av avgörande betydelse såtillvida att ca 85 procent av pensionskapitalet är placerat i aktier. Ännu så länge är emellertid de premiepensioner som utbetalas små, och för systemets utgifter och pensionärernas totala inkomster spelar därför aktieavkastningen liten roll. Däremot påverkas naturligtvis premiepensionsspararnas förmögenhetsställning kraftigt.

Variationerna i aktieavkastning på något eller några års sikt är mycket stora och därtill svårbedömda. De förutsättningar om framtiden som redovisas nedan är inte att betrakta som prognoser, utan som tekniska antaganden som varit nödvändiga att göra. De flesta officiella prognosinstitut brukar avstå från att göra regelrätta prognoser för aktieavkastningen.

Under 2009 gav Stockholmsbörsen en avkastning (inkl. utdelningar) på över 50 procent. Under 2010 blev avkastningen 26 procent, varav en ökning i börsvärdena svarade för ca 23 procent. Förväntningarna om en starkt växelkurs för kronan kan ha ökat det utländska intresset för att placera i Sverige, vilket medverkat till att driva upp de svenska börskurserna. Konjunkturinstitutet räknade i sin decemberrapport med en fortsatt successiv kronförstärkning fram till utgången av år 2012.

På de internationella stora börserna har utvecklingen varit sämre. Den globala aktieavkastningen beräknas ha varit genomsnittligt ca 10 procent mätt i dollar 2010, vilket omräknat till svensk valuta blev ungefär 4 procent.

Avkastningsindex för Stockholmsbörsen och för den globala aktiemarknaden December 1998 = 100

Anm. Avkastning inkl. utdelningar. *Källor:* Nasdaq OMX och MSCI. Senaste månad december 2010.

Följden av kronans förstärkning har alltså blivit en påtagligt dämpad avkastning i svenska kronor på sådana utländska placeringar som inte valutasäkrats.

AP-fondernas aktieinnehav är till övervägande delar placerat på utländska börser. Som tekniskt antagande aktiekurserna har för treårsperioden 2011-2013 valts en kurstillväxt på 5 procent per år, mätt i svenska kronor, vartdera året. Dessa antaganden gäller genomsnittligt för de svenska och utländska börser som AP-fonderna placerar i. Härtill kommer några procentenheters avkastning i form av utdelningar. För en känslighetsanalys har två sidoalternativ formulerats, ett med högre avkastning och ett med lägre (se närmare avsnittet Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, Prognos för balanstalet).

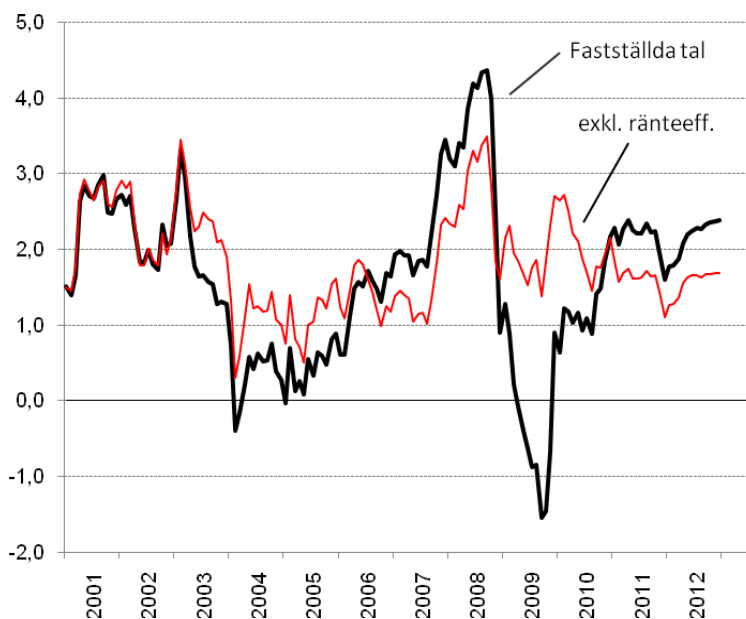
Räntan på svenska statsobligationer (5-åriga) antas i alla tre alternativen successivt komma att stiga från 2,3 procent 2010 till 4,6 procent 2015.

Priser och löner

Konsumentprisindex (KPI) steg år 2010 med 1,3 procent räknat som årsgenomsnitt. Inflationstakten bedöms vara i tilltagande, och från och med 2011 överstiga det långsiktiga penningpolitiska målet om 2 procent.

Konsumentprisindex (KPI)

Procentuella förändringar från motsvarande månad föregående år

Den tilltagande inflationen beror huvudsakligen – i varje fall under de närmaste åren – på antagandet om successivt stigande räntor, vilket ökar hushållens bostadsutgifter. Höjd ränta har två effekter på inflationen, dels denna effekt uppåt via bostadsutgifterna, men också en motsatt effekt som kommer sig av att höjd räntan dämpar efterfrågan i ekonomin och på så sätt begränsar inflationen. Den senare effekten antas vanligen vara den mest betydelsefulla, och utgör själva fundamentet för Riksbankens penningpolitik.

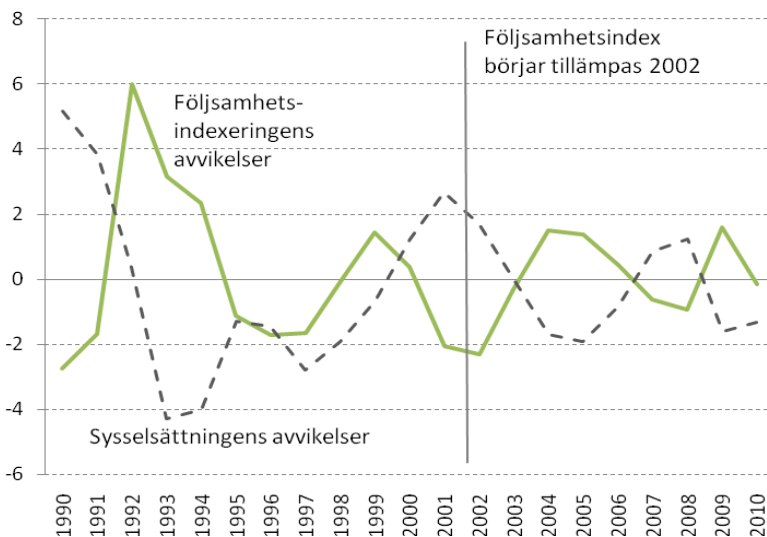
Räknat exklusive räntornas effekt på bostadsutgifterna stiger inflationen mindre under de närmaste åren. Bakom detta antagande ligger delvis fortsatta genomslag nedåt på importpriserna av kronförstärkningen, men också antagandet om att efterfrågetrycket blir fortsatt relativt måttligt.

Det svaga arbetsmarknadsläget har medfört att löneökningarna hållits tillbaka betydligt. Från och med 2010 gäller nya centrala avtal på nästan hela arbetsmarknaden, vilka i allmänhet går ut första kvartalet 2012. Konjunkturinstitutet räknade i sin decemberprognos med att timlönerna i hela ekonomin ökar med 2,7 procent 2011, och att takten sedan stiger ytterligare. Det bör påpekas att ökningstalen avser de totala löneökningarna, även dem som vanligen uppstår utöver de centrala avtalen (s.k. lokal lönebildning).

Löneutvecklingen är det viktigaste inslaget i den reala delen av det inkomstindex som används bl.a. i det allmänna pensionssystemet för att utföra följsamhetsindexeringen. Kopplingen mellan de procentuella ökningarna i inkomstindex och löneökningarna är dock inte tydlig och omedelbar. Det finns en betydande tidsförskjutning mellan lönehöjningar och deras påverkan på inkomst-/följsamhetsindexeringen. Förskjutningen hänger samman med att inkomstindexets realinkomst del beräknas som ett treårigt medeltal av reala inkomstförändringar bakåt i tiden. Eftersom lönebildningen dessutom i sig själv ofta ligger sent i konjunkturcykeln, om den senare t.ex. mäts i sysselsättningsstermer, blir följsamhetsindexeringen lätt motkonjunktur. I konjunkturperspektiv fungerar pensionssystemet som en ”automatisk stabilisator”, dvs. det bidrar till en konjunktur utjämning. I lägen som det nuvarande, när balanseringen är aktiverad, kan effekten förstärkas. Även i balanstlets konstruktion ingår tidseftersläpningar. En svårighet är naturligtvis att vinna gehör för mekanismerna hos pensionärerna, om det blir för dem ogynnsamma resultat när det samtidigt går bra för löntagarna.

Följsamhetsindexeringens avvikelser från trend och den totala sysselsättningens avvikelser från trend

Procent av trendvärdet

Trenden beräknad som ett 9-leads centrerat glidande medeltal och framskrivning 2007-2010 med den genomsnittliga ökningen 2001-2006. *Källor:* Pensionsmyndigheten, AKU och bearbetningar.

Prisbasbeloppet, som styr nivån på ett flertal socialförsäkringar,² sänktes från 42 800 kronor 2009 till 42 400 kronor 2010. Prisbasbeloppet 2010 bestämdes av KPI:s förändring i juni 2009 räknat från juni året före. På motsvarande vis har 2011 års prisbasbelopp fastställts till 42 800.

Med samma beräkningssätt prognostiseras prisbasbeloppet sedan fortsätta att stiga:

2009	42 800 kronor
2010	42 400 kronor
2011	42 800 kronor
2012	43 800 kronor
2013	44 800 kronor
2014	46 000 kronor
2015	47 200 kronor

Ungefär 1,5 miljoner personer har ersättningar som styrs av prisbasbeloppet, varav hälften utgörs av ålderspensionärer med garantipension.

² Det gäller aktivitets- och sjukersättning, handikappersättning, vårdbidrag, garantipensioner, äldreförsörjningsstöd och efterlevandestöd till barn; vidare ersättning till personer med sjukpenning, rehabiliteringspenning, närståendepenning, tillfällig föräldrapenning, havandeskapspenning, arbetsskadelivränta och föräldrapenning, som har sjukpenninggrundande inkomst över de respektive taken.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2010	2011	2012	2013	2014	2015
18 233 926 ¹	18 321 500	18 048 100	17 391 800	17 083 600	17 069 200

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2012 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2011 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas främst garantipension till ålderspension samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt och handikappat barn.

Garantipension beviljas till ålderspensionärer som är 65 år eller äldre och som saknar inkomstgrundad pension eller har låg inkomstgrundad pension.

Garantipensionen beräknas på olika sätt beroende på om ålderspensionären är född före 1938 eller efter 1937. Olika nivåer gäller dessutom för gifta och ogifta ålderspensionärer. Garantipensionen minskas eller försvinner helt om ålderspensionären uppbär inkomstgrundad pension. Andra faktorer som påverkar garantipensionens storlek är till exempel om uttaget avser hel eller partiell ålderspension och antalet år som pensionären har varit bosatt i Sverige. Även eventuell tjänstepension påverkar garantipensionen för de pensionärer som är födda 1937 eller tidigare.

Maximal garantipension för en ogift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är 2,13 prisbasbelopp. För en gift ålderspensionär som är född 1938 eller senare är basnivån 1,9 prisbasbelopp. Maximal garantipension för pensionärer som är födda 1937 eller tidigare är 2,1814 prisbasbelopp för ogifta och 1,9434 prisbasbelopp för gifta.

Särskilt pensionstillägg utges till en ålderspensionär som har vårdat sjukt eller handikappat barn under minst sex år och därmed avstått från förvärvsarbete. Maximalt tillägg är 50 procent av prisbasbeloppet för den som börjar ta ut tillägget vid 65 års ålder.

Hustrutillägg, som också finansieras från anslaget, är under avveckling. Utgifterna understiger numer en halv miljon kronor per år.

Anslaget finansieras helt med statliga medel.

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningarna är utveckling av prisbasbeloppet, inkomstindex/balansindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2010

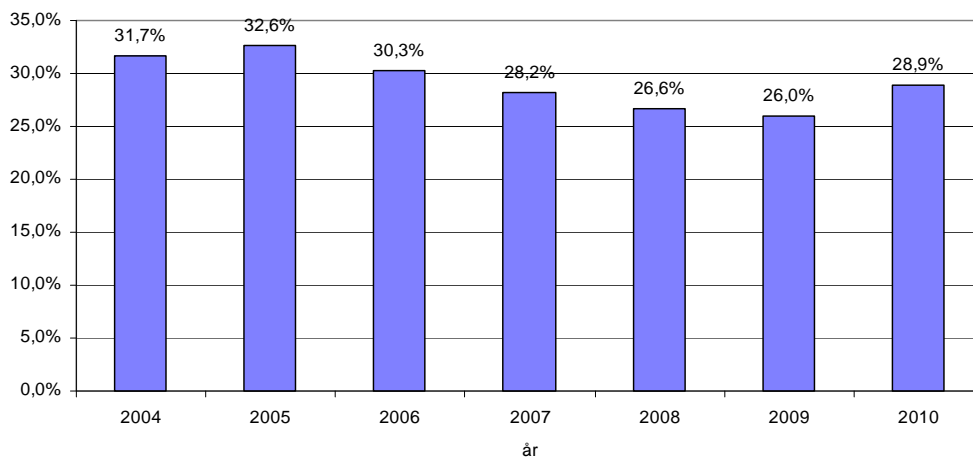
Anslagsbelastningen år 2010 blev 18 234 miljoner kronor varav 14 377 miljoner kronor avser garantipension till pensionärer som är födda 1937 eller tidigare, 3 842 miljoner

kronor avser garantipension till ålderspensionärer som är födda 1938 eller senare och 15 miljoner kronor avser särskilt pensionstillägg.

Antalet garantipensioner vid mitten av året var ungefär 771 000 (766 000 år 2009), varav drygt 229 000 avser ålderspensionärer födda 1938 eller senare. Antalet som enbart har garantipension och ingen inkomstgrundad pension var 112 000 personer i december 2010 (120 000 år 2009). Antalet pensionärer med låg eller ingen inkomst-/tilläggs pension och hög garantipension, som har 100 procents avräkning av sin garantipension mot inkomst- och tilläggs pension, var ca 182 000 år 2010. Resterande garantipensionärer får 48 procents avräkning av sin garantipension. Andelen gifta/sambo bland garantipensionärer var 41 procent, vilket leder till ett lägre belopp i garantipension jämfört med ogifta.

Andelen 65-åringar med garantipension har minskat under senare år. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Under 2010 ökade dock andelen eftersom inkomstpensionen sänktes. Fler personer hamnade då under brytpunkten för att få garantipension. Andelen beräknas fortsätta öka under 2011.

Andel 65-åringar med garantipension i befolkningen (december)

I genomsnitt stiger den allmänna pensionen något i fasta priser. Det exemplifieras i tabellen nedan för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2010 som bas)

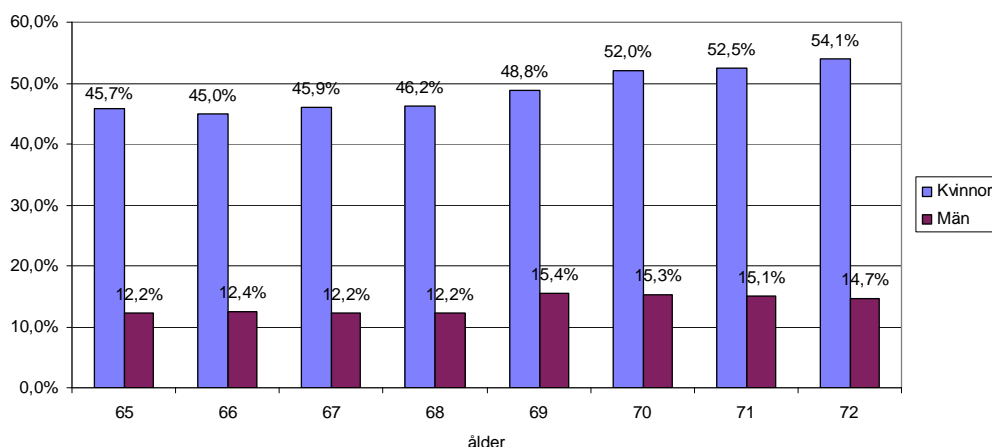
Månad	200612	200712	200812	200912	201012
Medelpension	11 241	11 292	11 423	11 495	11 569

Under 2011 förväntas dock den genomsnittliga allmänna pensionen minska eftersom inkomstpensionen sänks.

Det är färre av de yngre ålderspensionärer som har garantipension jämfört med dem som är äldre. Det beror på att nya ålderspensionärer har en högre genomsnittlig inkomstgrundad pension. För de som är 65 år (födda 1945) är det dock en något högre andel som har garantipension jämfört med dem som är 66 år. Flera av dem som är 65 år har intjänande kvar och inkomstpensionen ökar därför året efter. Andelen som har garantipension kan därför sjunka till året efter. Dessutom är det färre änkor av dem födda

1945 som är berättigade till änkepension jämfört med dem som är födda 1944. Detta beror bland annat på att de änkor som är födda 1945 eller senare inte omfattas av de särskilda garantiregler där änkepension beräknas utifrån ankans och den avlidne makens teoretiska ålderspension. Det medför att fler änkor som är födda 1945 får garantipension eftersom dessa änkor har lägre genomsnittlig pension jämfört med änkor födda 1944.

Andel med garantipension i befolkningen för olika åldrar (december 2010)

Medelbeloppet per år för garantipension för dem som var födda 1937 eller tidigare var ungefär 26 600 kronor och för dem som var födda 1938 eller senare ungefär 16 600 kronor. Medelbeloppet är betydligt högre för äldre åldersgrupper än för yngre.

Antalet personer med särskilt pensionstillägg var 1 200 vid mitten av år 2010.

Analys av 2011–2015

Anslagsbelastningen för 2011 beräknas bli 18 322 miljoner kronor varav 13 506 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1937 eller tidigare, 4 801 miljoner kronor för garantipension för dem som är födda 1938 eller senare och 15 miljoner kronor för särskilt pensionstillägg.

Antalet ålderspensioner beräknas öka under åren 2011–2015 eftersom stora födelseårgångar då fyller 65 år. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. De nya ålderspensionärerna har också högre genomsnittlig inkomstgrundad pension än vad befintliga pensionärer har. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Detta medför att antalet garantipensioner som tillkommer under ett år är färre än antalet som upphör genom dödsfall. Antalet garantipensioner minskar därmed på lång sikt.

Det har blivit balansering inom pensionssystemet 2010-2011 och det beräknas fortsätta under 2012-2015 (positiv för åren 2012-2013 enligt prognosen), vilket påverkar inkomstpension, tilläggspension och garantipension. Balanseringen tillsammans med förändring av inkomstindex har lett till negativ följsamhetsindexering för åren 2010–2011. Sänkningen av den inkomstgrundade pensionen höjer garantipensionen för dem som har både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya ”garantipensionärer” som nu hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga belopp i garantipension. Balanseringen har därför en

höjande effekt på utgifterna för garantipension. Prisbasbeloppet beräknas öka under åren 2011-2015. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån.

Ungefär 802 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2011. Antalet ålderspensionärer med garantipension beräknas öka till år 2012 för att sedan fortsätta att minska. Vid mitten av år 2012 beräknas antalet garantipensioner vara 810 000 och år 2015 beräknas antalet vara 798 000.

De som har garantipension kan delas in i två grupper, de som är födda 1937 eller tidigare samt de som är födda 1938 eller senare. Denna uppdelning görs eftersom det är delvis olika regler som gäller för dessa båda grupper.

Medelbeloppet för de två grupperna (födda 1937 eller tidigare samt födda 1938 eller senare) beräknas var för sig vara relativt oförändrat fram till år 2013 för att därefter öka något. Genomsnittligt garantipensionsbelopp för hela beståndet sjunker dock ganska kraftigt. Det beror på att nya pensionärer har lägre garantipension än vad de som avlider har. Den yngre åldersgruppen med lägre medelbelopp ökar i antal medan den äldre åldersgruppen med högre medelbelopp minskar i antal.

Tjänstepensionen antas år 2011 öka eller vara oförändrad för de olika tjänstepensionsbolagen. Alecta som är det största bolaget kommer att låta tjänstepensionen vara oförändrad jämfört med år 2010. Det samma gäller för huvuddelen av tjänstepensioner SAF-LO. Tjänstepensionen för en del andra bolag kommer att öka med 0,9 procent och följa prisbasbeloppets förändring. För vissa pensionärer höjs den kommunala tjänstepensionen med 13 procent eller mer. En höjning av tjänstepensionen har en sänkande effekt på medelbeloppet för garantipension födda 1937 eller tidigare. Effekten på utgiften är dock relativt liten.

Antalet personer med *särskilt pensionstillägg* minskar sedan flera år tillbaka. På lång sikt kommer förmånen att avvecklas. År 2012 beräknas antalet särskilda pensionstillägg vara ungefär 1 100. Utgiften för särskilt pensionstillägg beräknas bli 14 miljoner kronor år 2012.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 19 januari.

Känslighetsanalys

För år 2012 beräknas anslagsbelastningen bli 18 048 miljoner kronor varav 18 034 miljoner kronor avser garantipension. Vid beräkningarna har prisbasbeloppet 43 800 kr använts för år 2012. En avvikelse med 100 kr från detta prisbasbelopp påverkar anslagsbehovet år 2012 med ungefär 70 miljoner kronor.

Om inkomstindex/balansindex blir en procent högre än enligt förutsättningarna beräknas anslagsbehovet minska med ungefär 153 miljoner kronor.

Samma förändring av priserna som prisbasbeloppet grundar sig på påverkar också inkomstindex/balansindex. Om inflationen och prisbasbeloppet blir högre än beräknat blir oftast även inkomstindex/balansindex högre. Därigenom ökar både garantipensionen före avdrag och avdragets storlek. Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre än beräknat och även inkomstindex/balansindex höjs i motsvarande mån beräknas utgifterna för garantipension öka med ungefär 35 miljoner kronor.

Om antalet garantipensioner skulle bli 1 000 fler än beräknat år 2012 ökar anslagsbehovet med 22 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de pensionärer som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till garantipension påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 garantipensionärer tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna kanske bara med någon miljon kronor.

Om medelbeloppets årsnivå för garantipension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kr påverkas anslagsbehovet med 80 miljoner kronor.

Både antalet garantipensioner och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

Den inkomstgrundade ålderspensionen påverkas bland annat av balanstalet. Balanstalet påverkar därmed också utgiftsprognosen för garantipension. Tre olika prognosalternativ har gjorts för balanstalet (se även avsnitt känslighetsanalys under ålderspensionssystemet vid sidan statsbudgeten). Nedan redovisas hur utgiftsprognosen påverkas av de tre olika prognosalternativen för balanstalet.

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2013	2014	2015
Alternativ 1 huvudalternativ	17 391 800	17 083 600	17 069 200
Alternativ 2	17 355 800	16 944 600	16 750 200
Alternativ 3	17 426 800	17 220 600	17 374 200

Om den inkomstgrundade pensionen sänks har det en höjande effekt på garantipensionen. Därför blir utgiften för garantipension högre enligt alternativ 3.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2010	2011	2012	2013	2014	2015
15 091 258 ¹	14 481 500	14 259 000	13 975 000	13 664 500	13 330 500

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2012 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2011 redovisas i hemställan. Där redovisas också ett förslag om att efterlevandepensionsavgiften ska sänkas till 1,0 procent från och med 2012.

Ändamål

Från anslaget bekostas allmän omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension samt garantipension till dessa ersättningar.

Allmän omställningspension (före 2011 kallad omställningspension) betalas ut till efterlevande man eller kvinna som inte har fyllt 65 år. Allmän omställningspension betalas ut under tolv månader. Omställningspension kan betalas ut för förlängd tid (förlängd omställningspension) om den efterlevande har vårdnaden om barn under 18 år. Den kan då förlängas med 12 månader. Dock betalas förlängd omställningspension alltid ut till och med den månad det yngsta barnet fyller 12 år.

Omställningspensionen utgör 55 procent av efterlevandepensionsunderlaget. Detta grundar sig på den avlidnes pensionsbehållning i ålderspensionssystemet.

Garantipension till omställningspension är ett grundskydd. Basnivån är 2,13 prisbasbelopp. Om den avlidne inte kan tillgodoräknas 40 års försäkringstid avkortas basnivån med 1/40 för varje år som saknas. Garantipensionen minskas med den omställningspension som betalas ut.

Änkepensioneringen är under avveckling. Änkepension kan betalas ut till änkor om de var gifta med den nu avlidne vid utgången av år 1989 eller om de redan var änkor vid denna tidpunkt och inte gift om sig.

Änkepensionen utgör 40 procent av den avlidnes tilläggspension eller 35 procent om det finns barn som har rätt till barnpension. Änkepension beräknas på de pensionspoäng i det tidigare ATP-systemet som den avlidne kan tillgodoräknas. Änkor som är födda 1945 eller senare får bara tillgodoräkna sig pensionspoäng till och med 1989. I änkepensionen kan också ingå ett tillägg på 90 procent av prisbasbeloppet för änkor under 65 år.

Änkor som är födda 1945 eller senare kan få garantipension om dödsfallet inträffade före år 2003. Garantipensionen betalas längst ut till och med månaden före 65-årsdagen.

Särskild efterlevandepension kan inte nybeviljas efter december 2002. Förmånen kan dock betalas ut även för tid därefter för den som hade rätt till förmånen i december 2002.

Omfattande övergångsregler finns för efterlevandepensionerna utöver vad som nämnts ovan.

Det finns en särskild socialavgift för efterlevandepensioneringen. Socialavgiften finansierar inkomstgrundad efterlevandepension (inklusive barnpension) och förvaltningskostnader för motsvarande förmåner men inte garantipensioner eller efterlevandestöd.

Det kan i sammanhanget nämnas att det också finns ett frivilligt efterlevandeskydd i premiepensionssystemet inom ålderspensionssystemet.

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst prisbasbeloppet, inkomstindex, balansindex och SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2010

Anslagsbelastningen 2010 blev 15 091 miljoner kronor varav 14 004 miljoner kronor för änkepension och knappt 410 miljoner kronor för garantipension till änkepension. Utgifterna för omställningspension (inklusive förlängd omställningspension och garantipension) blev knappt 677 miljoner kronor och utgifterna för särskild efterlevandepension drygt en miljon kronor. Anslagsbelastningen blev 4,8 procent lägre 2010 jämfört med 2009.

Utgifterna domineras av änkepension. Denna förmån är under avveckling. Genomsnittlig änkepension minskade något 2010 på grund av indexeringsreglerna, från 42 800 i genomsnitt under 2009 till 41 900 år 2010. Minskningen beror bland annat på att inkomstindex ökade mindre än vanligt 2010. Detta medförde att änkepensionerna genom följsamhetsindexering räknades ned. Dessutom blev det balansering inom ålderspensionssystemet. Detta reducerade vissa änkepensioner som beräknades enligt en särskild garantiregel.

Antalet änkepensioner minskade med ungefär 10 000 år 2010 vilket är mer än åren innan. Det beror bland annat på att den särskilda garantiregel som nämndes tidigare inte gäller dem som fyller 65 år 2010 eller senare. Antalet änkepensioner var ungefär 334 000 i genomsnitt under året. Antalet garantipensioner till änkepension minskade med drygt 3 000 år 2010. Antalet var ungefär 16 500 i genomsnitt under året.

Antalet (allmänna) omställningspensioner hade en ojämn utveckling under 2010. I början av året var antalet ungefär 3 500, vid mitten av året betydligt färre men i december hade antalet stigit till 4 100. Orsaken till detta var att det fanns stora ärendebalanser som arbetades bort under hösten. Det bör påpekas att statistiken om antal omställningspensioner är något missvisande. En ganska stor andel omställningspensioner betalas ut retroaktivt och finns då inte med i statistiken. Det verkliga antalet omställningspensioner är troligen minst 700 fler än vad som anges ovan.

Antalet garantipensioner till omställningspension hade också en ojämn utveckling under 2010. I december 2010 var antalet 3 300.

Antalet med förlängd omställningspension var ungefär lika många 2010 som 2009, drygt 2 700 i medeltal under året. Antalet garantipensioner till förlängd omställningspension var drygt 2 300.

Analys av 2011–2015

Änkepension

Antalet änkepensioner beräknas minska med ungefär 10 000 per år. År 2012 beräknas antalet änkepensioner bli ungefär 314 000 och år 2015 ungefär 284 000 i genomsnitt.

Utgifterna för änkepension beräknas minska varje år. Detta beror på den kraftigare minskningen av antalet änkepensioner från och med 2010 i kombination med en relativt måttlig ökning av inkomstindex. Balanseringen inom ålderspensionssystemet reducerar dessutom de änkepensioner som beräknas enligt den garantiregel som nämndes tidigare.

Medelbeloppet för änkepension beräknas bli 42 300 år 2012 och 44 000 år 2015. Utgifterna för änkepension beräknas bli 13 281 miljoner kronor 2012 och 12 468 miljoner kronor år 2015.

Det genomsnittliga antalet garantipensioner till änkepension beräknas minska till 11 800 i medeltal under år 2012 och 6 700 år 2015. Ett skäl till detta är att nya änkor som är födda 1945 eller senare inte har rätt till garantipension. Utgifterna för garantipension till änkepension beräknas bli 303 miljoner kronor år 2012 och 188 miljoner kronor år 2015.

Omställningspension m.m.

Antalet allmänna omställningspensioner beräknas minska långsiktigt från och med 2010. Vissa övergångsregler för samordning med änkepension har nu slutat att påverka antalsutvecklingen. År 2012 beräknas antalet omställningspensioner bli 3 800 och år 2015 ungefär 3 500. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension beräknas bli ungefär 3 000 år 2012 och 2 500 år 2015.

Antalet med förlängd omställningspension beräknas vara mellan 2 700 och 2 800 under hela perioden. Antalet med garantipension till förlängd omställningspension beräknas däremot minska till drygt 2 200 år 2012 och knappt 2 100 år 2015.

Medelbeloppet för allmän och förlängd omställningspension beräknas öka något under perioden. Utgifterna för allmän och förlängd omställningspension, inklusive garantipensioner, beräknas till ungefär 675 miljoner kronor både år 2012 och 2015.

Utgifterna för särskild efterlevandepension beräknas från och med 2012 bli lägre än en miljon kronor per år.

Jämförelse med senaste prognos

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 19 januari.

Känslighetsanalys

Pensionsmyndigheten beräknar anslagsbelastningen för 2012 till 14 259 miljoner kronor. Vid beräkningarna har för 2012 använts prisbasbeloppet 43 800 kr, inkomstindex 148,10 och balansindex 139,30.

En höjning av inkomstindex och balansindex med en procent höjer utgifterna med 134 miljoner kronor. En höjning av balansindex med en procent utan ändring av inkomstindex höjer utgiften med 20 miljoner kronor.

En avvikelse med 100 kronor från prisbasbeloppet 43 800 kronor påverkar anslagsbehovet med 1,8 miljoner kronor.

Inkomstgrundad änkepension svarar för den största utgiftsposten. Om antalet änkepensioner skulle avvika med 1 000 från det beräknade antalet år 2012 påverkas anslagsbehovet med 42 miljoner kronor. Om medelbeloppet för änkepension avviker med 100 kronor från det beräknade medelbeloppet år 2012 påverkas anslagsbehovet med 31 miljoner kronor.

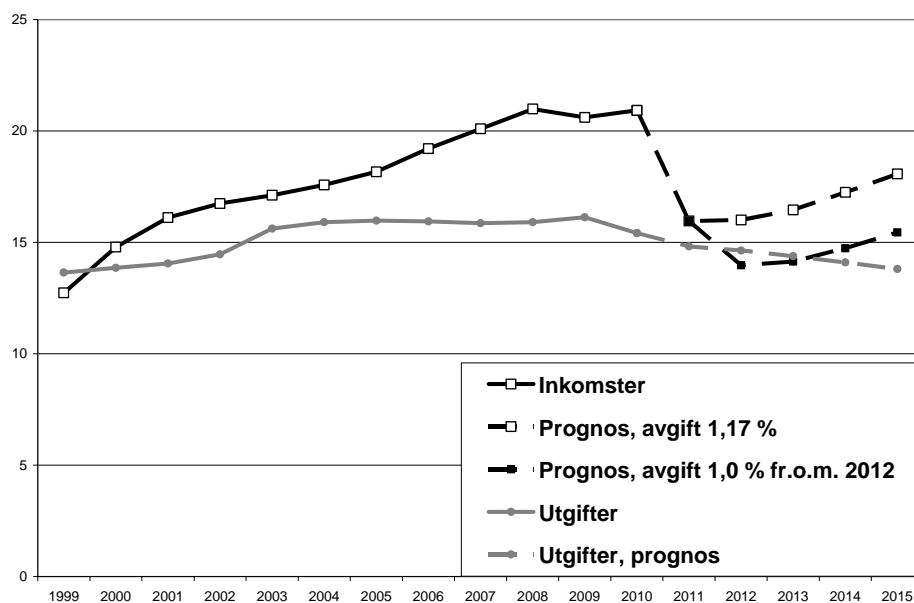
Finansieringsutveckling

Enligt lag (2000:981) om fördelning av socialavgifter, 8§, ska efterlevandepensionsavgiften finansiera inkomstgrundad efterlevandepension och änkepension enligt socialförsäkringsbalken samt administrationskostnader för motsvarande förmåner. Garantipensioner till efterlevandepension och efterlevandestöd ska således inte finansieras från avgiften.

Efterlevandepensionsavgiften är 1,17 procent av avgiftsunderlaget från och med 2011, dessförinnan var avgiften 1,7 procent. Samma avgift gäller för arbetsgivare och egenföretagare. För ungdomar under 26 år är avgiften nedsatt med tre fjärdedelar.

Diagrammet nedan visar bland annat den avgiftsfinansierade efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter åren 1999 – 2010 samt en prognos till och med 2015 vid antagande om en oförändrad avgift. Av diagrammet framgår att inkomsterna är högre än utgifterna sedan år 2000 och att skillnaden har ökat. Skillnaden mellan inkomster och utgifter minskar kraftigt i år i och med att avgiften har sänkts men inkomsterna beräknas ändå överstiga utgifterna. För kommande år beräknas att skillnaden mellan inkomster och utgifter börjar öka igen. Diagrammet visar också att en avgift på 1,0 procent är tillräcklig för att finansiera utgifterna under några år framåt. Vid denna avgiftsnivå beräknas visserligen inkomsterna bli något lägre än utgifterna år 2012 men år 2013 beräknas utgifter och inkomster balansera ganska väl och för år 2014 beräknas att inkomsterna överstiger utgifterna igen. Ett alternativ är att sänka avgiften till ungefär 1,05 år 2012 och att sänka den ytterligare 2013 eller 2014.

Efterlevandepensioneringens inkomster och utgifter, miljarder kronor

Förslag

Pensionsmyndigheten föreslår att efterlevandepensionsavgiften sänks till 1,0 procent från och med år 2012.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2010	2011	2012	2013	2014	2015
7 091 127 ¹	7 396 500	7 174 600	6 825 800	6 627 000	6 458 500

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2012 och i förekommande fall tillägsanslag för 2011 redovisas i hemställen.

Ändamål

Från anslaget bekostas bostadstillägg till pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP).

Bostadstillägg till pensionärer kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och har en förmån i form av hel ålderspension över 65 år eller änkepension. Bostadstillägget är inkomstprövat och beräknas utifrån boendekostnaden.

Bostadstillägg lämnas med maximalt 93 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 5 000 kronor för den som är ogift och 2 500 kronor för den som är gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. Därifrån dras en viss del av den sökandes inkomst. Vad som då blir över är det bostadstillägg som ska betalas ut.

Särskilt bostadstillägg betalas ut för att täcka utgifter upp till skälig levnadsnivå efter det att bostadskostnaden är betald och skatt för pension är avdragen. Högsta skäliga bostadskostnad för särskilt bostadstillägg är 6 200 kronor för ogifta och 3 100 kronor för gifta. En skälig levnadsnivå anses motsvara tolfedel av 1,3546 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,1446 prisbasbelopp för den som är gift.

Inkomster som påverkar storleken av bostadstillägget beräknas enligt skatterättsliga regler. Som inkomst räknas inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Även vissa skattefria inkomster ingår i beräkning av bidragsgrundande inkomst.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

Antaganden

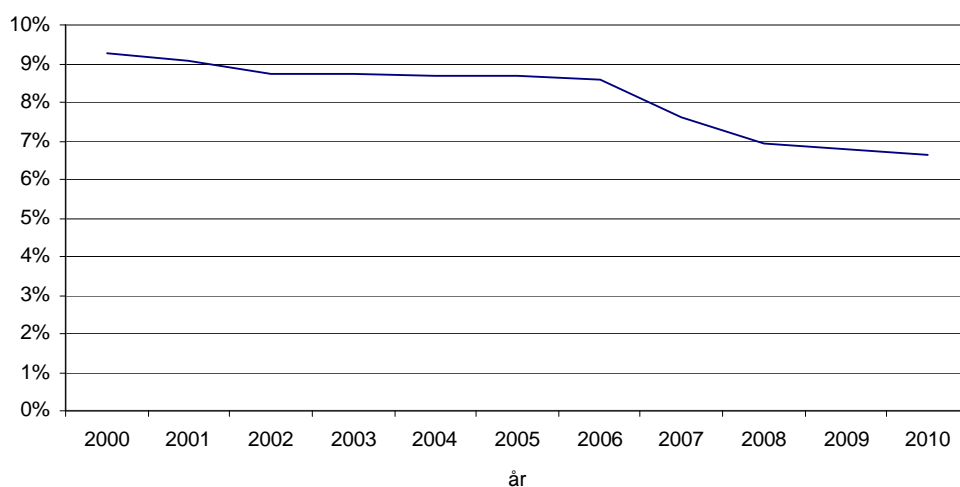
Beräkningarna grundas på antaganden om inkomstindex/balansindex, prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och befolkningsutveckling.

Analys av 2010

Medelantalet BTP-tagare till ålderspension minskade från 258 000 år 2009 till 252 000 år 2010. Antalet pensionärer som är berättigade till bostadstillägg minskar långsiktigt. Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension. Pensionsmyndigheten hade relativt höga balanser för BTP under 2010 som delvis arbetades av under andra halvåret. Medelantalet blev av denna anledning något lägre och de retroaktiva utbetalningarna något högre än året innan.

Andelen 65–66-åringar med BTP har minskat under senare år. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Med reallönetillväxt krävs färre år med förvärvsarbete för att komma över gränsen där bostadstillägg är bortreducerad av inkomstgrundad pension. Under de senaste femton åren har reallönetillväxten i snitt per år varit drygt två procent. För yngre ålderspensionärer stiger också den genomsnittliga tjänstepensionen relativt kraftigt över tid (knappt 9 procents ökning per år mellan 2006-2009 i åldern 65-69 år enligt SCB:s inkomststatistik). Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg. En annan tänkbar förklaring är att den genomsnittliga förmögenheten bland pensionärer har vuxit.

Andel 65–66-åringar med BTP i december, procent

I

genomsnitt stiger också den allmänna pensionen något i fasta priser jämfört med föregående år. Det exemplifieras i tabellen nedan för 68-åringar, en ålder då de flesta har gått i pension.

Genomsnittlig allmän pension per månad för 68-åringar i fasta priser, deflaterat med prisbasbeloppet (år 2010 som bas)

Månad	200612	200712	200812	200912	201012
Medelpension	11 241	11 292	11 423	11 495	11 569

Under 2011 förväntas dock den genomsnittliga allmänna pensionen minska eftersom inkomstpensionen sänks.

Medelbelopp

Medelbeloppet ökade 2010 till följd av högre bostadskostnader samt sänkt inkomstpension. Medelbeloppet för bostadstillägg till pensionärer ökade från 25 200 kronor år 2009 till 26 400 kronor år 2010.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg var 46 miljoner kronor år 2010, oförändrat från 2009.

Analys av 2011–2015

Långsiktigt minskar antalet ålderspensionärer som erhåller bostadstillägg (BTP). Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension.

Det har blivit balansering inom pensionssystemet 2010-2011 och det beräknas fortgå under 2012-2015 (positiv för åren 2012-2013 enligt prognosen), vilket påverkar inkomstpension, tilläggs pension, garantipension och BTP. Balanseringen tillsammans med förändringen av inkomstindex leder till negativ följsamhetsindexering år 2011. Den inkomst som tas upp vid beräkningen av BTP beräknas därmed minska för år 2011. Utgifterna för BTP år 2011 beräknas öka av denna anledning. År 2011 beräknas det dessutom tillkomma personer som får låga belopp i BTP.

Från 2010 till 2011 beräknas antalet BTP-tagare med ålderspension vara relativt oförändrat. År 2011 beräknas antalet pensionärer med BTP vara ca 252 000. Balanserna för BTP antas minska under 2011, förutsatt att det inte inkommer många ansökningar till följd av sänkningen av inkomstpensionen.

För år 2011 är följsamhetsindexeringen för den inkomstgrundande pensionen $-4,3$ procent. Följsamhetsindexeringen för år 2012 beräknas bli $+2,7$ procent och för år 2013 beräknas den bli $+3,8$ procent.

Medelbelopp

Medelbeloppet beräknas öka 2011 på grund av sänkningen av den inkomstgrundade pensionen. BTP som är inkomstprövat ökar om inkomsten sänks.

Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. Konjunkturinstitutet prognostiserar att boendekostnadsindex för bostads- och hyresrätter ökar för år 2011 med 2,0 procent. Ökningen av boendekostnadsindex för år 2012 beräknas bli 2,8 procent.

Tjänstepensionen år 2011 ökar eller är oförändrad för de olika tjänstepensionsbolagen. Alecta som är det största bolaget kommer att låta tjänstepensionen vara oförändrad jämfört med år 2010. Det samma gäller för huvuddelen av tjänstepensioner SAF-LO. Tjänstepensionen för en del andra bolag kommer att öka med 0,9 procent och följa prisbasbeloppets förändring. För vissa pensionärer höjs den kommunala tjänstepensionen med 13 procent eller mer. En höjning av tjänstepensionen har en sänkande effekt på medelbeloppet för BTP. Effekten på utgiften för BTP är dock relativt liten.

Medelbeloppet beräknas öka från 26 400 kronor år 2010 till 27 700 kronor år 2011. För åren 2012–2015 beräknas medelbeloppet öka på grund av ökade boendekostnader. Medelbeloppet för år 2012 beräknas till 28 000 kronor och år 2015 till 28 400 kronor.

Särskilt bostadstillägg

Utgifterna för särskilt bostadstillägg till pensionärer minskar till år 2011 på grund av att skatten för pensionärer har sänkts. Nettoinkomsten höjs därmed i förhållande till skällig levnadsnivå. Från 2010 till 2011 beräknas utgifterna minska från 46 till 43 miljoner kronor.

Antalet personer som omfattas av förmånen 2011 beräknas till 2 400 och medelbeloppet till 16 500 kronor. Utgifterna för SBTP antas vara i stort sett oförändrat från 2011 till 2015.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 19 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgift för bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 2012 beräknas till 7 175 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för BTP. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad.

Om prognosen för boendekostnadsindex höjs med en procentenhet bedöms BTP-utgifterna öka med 83 miljoner kronor. En bostadskostnadsökning har en stor inverkan på medelbeloppet men ökar även antalet individer som erhåller BTP. Inkomstindex/balansindex påverkar utgifterna eftersom det påverkar den inkomstrelaterade pensionen. Om prognosen för inkomstindex/balansindex ökar med en procent bedöms utgifterna minska för BTP med ungefär 73 miljoner kronor.

Om 1 000 personer tillkommer utöver prognosen ökar BTP-utgifterna med 28 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma genomsnittliga BTP som de som finns i beståndet. Det bör dock påpekas att de som ligger nära inkomstgränsen för att vara berättigade till BTP påverkar utgifterna i betydligt mindre omfattning. Om 1 000 BTP-tagare tillkommer från detta ”gränsskikt” påverkas utgifterna bara med någon miljon kronor.

Både antalet BTP-tagare och medelbeloppet påverkas av hur den inkomstgrundade ålderspensionen utvecklas. I ett längre perspektiv är denna utveckling osäker, den påverkas av konjunktur, utvecklingen på kapitalmarknaden och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet. På några års sikt bör utvecklingen vara relativt stabil.

Den inkomstgrundade ålderspensionen påverkas bland annat av balanstalet. Balalet påverkar därmed också utgiftsprognosen för bostadstillägg. Tre olika prognosalternativ har gjorts för balanstalet (se även avsnitt känslighetsanalys under ålderspensionssystemet vid sidan statsbudgeten). Nedan redovisas hur utgiftsprognosen påverkas av de tre olika prognosalternativen för balanstalet.

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2013	2014	2015
Alternativ 1 huvudalternativ	6 825 800	6 627 000	6 458 500
Alternativ 2	6 809 900	6 575 600	6 356 400
Alternativ 3	6 841 700	6 677 700	6 556 300

Om den inkomstgrundade pensionen sänks har det en höjande effekt på bostadstillägget. Därför blir utgiften för bostadstillägg högre enligt alternativ 3.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2010	2011	2012	2013	2014	2015
511 446 ¹	527 200	555 200	589 300	625 600	665 000

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2012 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2011 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas Äldreförsörjningsstöd. Detta är avsett för personer över 65 år som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner. Det kan vara personer som har en låg pension eller som helt saknar pension på grund av att de vistats för få år i Sverige. Även de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter kan vid 65 års ålder få äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension. Äldreförsörjningsstöd kan beviljas till den som är bosatt i Sverige och som har fyllt 65 år.

Äldreförsörjningsstöd betalas ut med det belopp varmed den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå. Vid prövning av rätten till äldreförsörjningsstöd ska först den sökandes inkomster beräknas. Från inkomsterna görs avdrag för skälig bostadskostnad. Det som återstår av den sökandes inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad jämförs med ett fastställt belopp för skälig levnadsnivå. Som skälig bostadskostnad anses en bostadskostnad som uppgår till högst 6 200 kronor per månad för ogift och 3 100 kronor per månad för gift. Bostadskostnaden för var och en av makarna beräknas till hälften av deras sammanlagda bostadskostnad. En skälig levnadsnivå anses motsvara en tolfedel av 1,3546 prisbasbelopp för den som är ogift och en tolfedel av 1,1446 prisbasbelopp för den som är gift.

Anslaget finansieras i sin helhet med statliga medel.

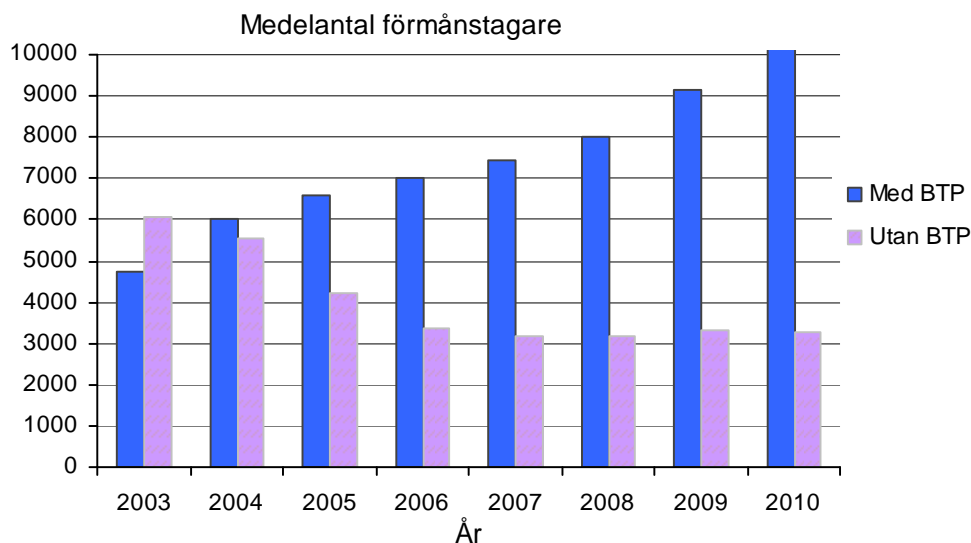
Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om prisbasbelopp, bostadskostnadernas utveckling och antalsutveckling för målgruppen.

Analys av 2010

Antalet personer som fick äldreförsörjningsstöd (ÄFS) 2010 var i genomsnitt 13 700.

Förmånstagarna kan delas in i två grupper, de som har och de som inte har bostadstillägg. De utan bostadstillägg (BTP) var i medeltal 3 300 personer år 2010.

Från och med 2007 minskar inte längre antalet ÄFS-tagare utan BTP. Sedan 2007 har medelantalet för denna grupp pendlat mellan 3 200 och 3 300. Antalet minskade tidigare på grund av att många fick hel garantipension efter 10 års bosättningstid. Efter 10 års bosättningstid kan de som är födda 1937 eller tidigare få hel garantipension.

Invandringen av asylskäl ökade fram till 2007 men har sedan dess minskat. Från 2005 till 2009 har dock antalet utrikesfödda med försörjningsstöd mellan 60 och 64 år och som har varit bosatta i Sverige under en kort period ökat något. Detta antas påverka antalsutvecklingen för ÄFS.

Den andra delgruppen är de som har låg pension med bostadstillägg (BTP) och eventuellt särskilt bostadstillägg (SBTP), men som ändå hamnar under skälig levnadsnivå. Det kan vara personer som har vistats för kort tid i Sverige för att få hel garantipension eller personer som har reducerad pension av någon orsak. Det kan vara de som har tidiga uttag av pension och de som inte betalat in tillräckliga avgifter som vid 65 års ålder får äldreförsörjningsstöd på grund av att de har reducerad pension.

Antalet i den andra delgruppen var i genomsnitt 10 400 personer under 2010. Antalet ÄFS-tagare med BTP har under hösten 2010 ökat när Pensionsmyndigheten arbetat av balanser för ÄFS och BTP.

Gruppen ökar i antal eftersom det är en något större andel av dem som är födda 1938 eller senare som får ÄFS. Orsaken är att de som är födda 1938 eller senare inte är berättigade till hel garantipension efter 10 års bosättningstid.

Antal förmånstagare (ÄFS) i december 2010 födda 1934–1945

Grupp	Födelseår											
	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Utan BTP	154	158	152	221	257	218	268	184	221	184	171	125
Med BTP	217	245	228	295	991	1031	1103	988	986	988	1091	1225

Medelbelopp

Medelbelopp ÄFS för 2010 blev 34 900 kronor, 80 900 kronor för dem utan BTP och 20 300 kronor för dem med BTP. Medelbeloppet minskade från 2009 till 2010 beroende på sänkningen av prisbasbeloppet (–0,9 procent) och för att de som tillkom hade låga belopp.

Analys av 2011–2015

Medelantalet personer beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. För den sistnämnda gruppen kan hel garantipension ersätta ÄFS efter 10 års bosättningsstid. Denna olikhet mellan födelseårgångarna kommer att påverka antalsutvecklingen under många år.

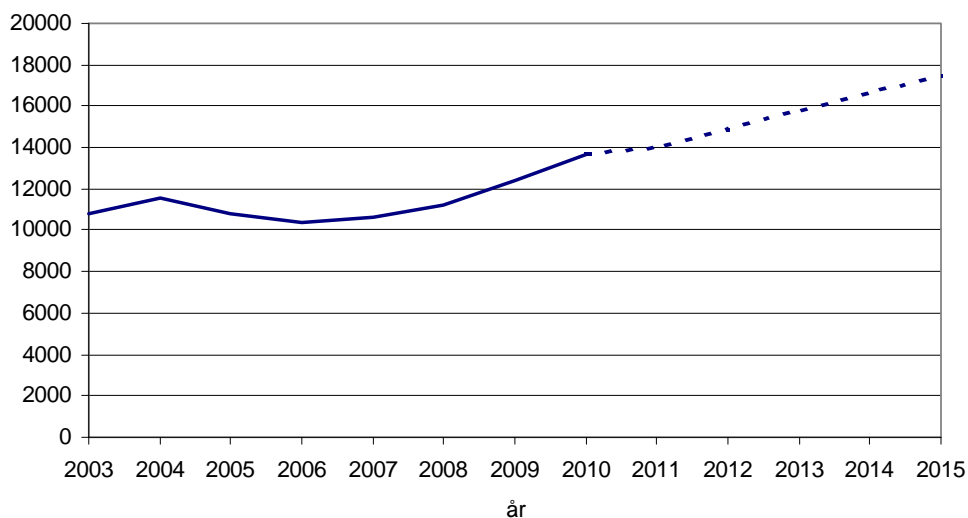
Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandringen (asylskäl) ökade tidigare, men har under de tre senaste åren minskat. Ungefär två procent är över 60 år av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd.

Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. År 2011 sänktes skatten för pensionärer.

De personer som tillkom under slutet av 2009 och hela 2010 hade låga belopp. Vid årsskiftet 2010/2011 lämnade många med små belopp förmånen. Det beror till stor del på att nettopensionen höjdes vid årsskiftet och de var då inte längre berättigade till ÄFS. Antalet sjönk och medelbeloppet ökade för ÄFS.

Till år 2015 beräknas antalet förmånstagare öka till 17 400 personer.

Antal personer med äldreförsörjningsstöd, utfall och prognos

Antalet personer med försörjningsstöd i åldern 60–64 år som är utrikesfödda och som har bott 0–4 år i Sverige har sedan 2005 ökat. Antalet ÄFS-tagare beräknas därför öka något kommande år.

Antal personer med försörjningsstöd i åldern 60–64 år som är utrikesfödda och som har bott 0–4 år i Sverige

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Antal	1 149	1 066	994	916	780	872	933	1 067	1 252

Antalet ÄFS-tagare med BTP bedöms öka kommande år. Det är betydligt fler av dem födda 1938–1945 som har ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller närmast tidigare år. Antalet ÄFS-tagare utan BTP beräknas vara relativt konstant kommande år. Antalet som tillkommer beräknas vara ungefär lika med antalet som lämnar förmånen.

Medelbelopp

Medelbeloppet ökar med anledning beroende på högre boendekostnader och prisbasbelopp. Det motverkas delvis av att de som tillkommer har låga belopp. Medelbeloppet beräknas totalt sett förändras marginellt fram till 2013 för att sedan öka något. Medelårsbeloppet för år 2011 beräknas till 35 700 kronor och för år 2015 till 36 500 kronor.

Bostadskostnaderna beräknas öka med ungefär 2,0 procent från 2010 till 2011 samtidigt som prisbasbeloppet ökar med 0,9 procent. År 2012 beräknas boendekostnaderna öka med 2,8 procent och prisbasbeloppet med 2,3 procent. Skälig levnadsnivå är knuten till prisbasbeloppet och denna förändring har därför en höjande effekt på utgiftsprognosen för 2012.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 19 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för äldreförsörjningsstöd för budgetår 2012 beräknas till 555 miljoner kronor.

Många olika faktorer påverkar utgifterna för ÄFS. Effekten kan vara olika för olika individer beroende på om de har förmögenhet, vilken typ av pension och inkomst de har, samt boendekostnad.

Om prognosen för boendekostnaderna i genomsnitt höjs med en procentenhet beräknas utgifterna för äldreförsörjningsstöd öka med 4,2 miljoner kronor. En bostadskostnadsökning har således en stor inverkan på medelbeloppet. Om prognosen för prisbasbeloppet ökar med 100 kronor beräknas utgifterna öka med 0,4 miljoner kronor.

Om 1 000 personer med ÄFS tillkommer utöver prognosen ökar utgifterna för äldreförsörjningsstöd med 36 miljoner kronor förutsatt att de som tillkommer har samma medelbelopp som dem i beståndet.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2010	2011	2012	2013	2014	2015
964 177 ¹	921 600	907 300	893 600	889 000	892 600

¹ Utfall

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2012 och i förekommande fall tilläggsanslag för 2011 redovisas i hemställan.

Ändamål

Från anslaget bekostas barnpension och efterlevandestöd.

Barnpension och efterlevandestöd betalas ut till barn vars ena eller båda föräldrar har avlidit. Förmånerna betalas ut till och med den månad barnet fyller 18 år men kan förlängas om barnet går i grund- eller gymnasieskola, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år.

Barnpension baseras på den avlidna föräldrarnas intjänade pensionsrätt inom ålderspensionssystemet. Övergångsregler finns för dem som hade barnpension vid ingången av år 2003.

Efterlevandestöd är ett grundskydd. Det utgör 40 procent av prisbasbeloppet (80 procent om båda föräldrarna avlidit). Det minskas med den barnpension som betalas ut.

Anslaget belastas med de totala utgifterna för ovannämnda förmåner. En socialavgift, efterlevandepensionsavgiften, avses täcka utgifterna för barnpension. Efterlevandestöd finansieras däremot med statliga medel.

Antaganden

Prognoserna grundas på antaganden om prisbasbeloppet, inkomstindex samt SCB:s befolkningsprognos.

Analys av 2010

År 2010 uppgick utgifterna till 964 miljoner kronor, varav 838 miljoner kronor för barnpension och 126 miljoner kronor för efterlevandestöd till barn. Utgiften för barnpension minskade jämfört med 2009 medan utgiften för efterlevandestöd ökade något.

Volym

Antalet barnpensioner var 24 400 i genomsnitt under året och antalet efterlevandestöd 8 300. Antalet barnpensioner minskade något 2010 av demografiska skäl. Antalet med efterlevandestöd ökade något.

Medelbeloppet för barnpension blev 32 600 kronor och medelbeloppet för efterlevandestöd 13 600 kronor. Medelbeloppet för barnpension minskade vilket främst berodde på att inkomstindex endast ökade obetydligt. Detta ledde till att barnpensionerna räknades ned vid tillämpning av följsamhetsindexering. Ett annat skäl till att medelbeloppet minskade är att barnpensioner som betalas ut enligt övergångsregler är högre i

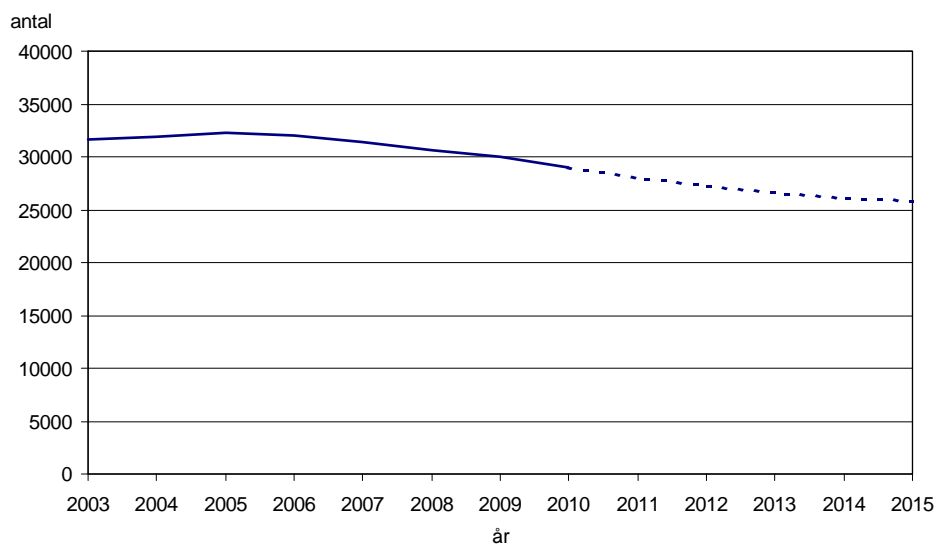
genomsnitt än barnpensioner som betalas ut enligt reglerna från 2003. Att andelen barnpensioner som betalas ut enligt övergångsregler minskar har en minskande effekt på medelbeloppet.

Medelbeloppet för efterlevandestödet minskade vilket dels berodde på att prisbasbeloppet minskade mellan 2009 och 2010, dels på att andelen efterlevandestöd som var samordnade med barnpension ökade något.

Analys av 2011–2015

Antalet barnpensioner beräknas minska åren 2011–2015. År 2012 beräknas antalet vara 23 100 och år 2015 ungefär 21 600. Antalet efterlevandestöd beräknas vara ungefär 8 600 år 2012 och 8 700 år 2015.

Antal pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Antalet pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd beräknas minska under prognosperioden eftersom antalet barn i tonåren beräknas minska. De flesta som har barnpension är över 12 år. Dessutom har antalet dödsfall hos vuxna i åldrarna 25–55 år minskat under de senaste åren. SCB har i sin befolkningsprognos en fortsatt minskning av dödsriskerna för dessa åldrar.

Medelbeloppet för barnpensioner beräknas minska 2011 beroende på indexeringsreglerna för barnpension, vilka styrs av inkomstindex och prisbasbeloppet. Medelbeloppet minskar även på grund av att nybeviljade barnpensioner är lägre än barnpensioner som betalas ut enligt övergångsregler. För åren efter 2011 beräknas medelbeloppet återigen öka. Medelbeloppet beräknas bli ungefär 31 900 kronor år 2011, 32 200 år 2012 och 33 100 kronor år 2015.

Inkomstindex har ökat relativt lite 2011, dock något mer än 2010. För åren 2012–2015 prognostiseras däremot inkomstindex öka kraftigare vilket har en höjande effekt på utgiftsutvecklingen. År 2011 har inkomstindex ökat med 1,9 procent och år 2012 antas inkomstindex öka med 4,0 procent.

Medelbeloppet för efterlevandestöd beräknas till 14 100 år 2012 och 15 500 år 2015.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 19 januari.

Känslighetsanalys

Statens utgifter för barnpension och efterlevandestöd för budgetår 2012 beräknas till 907,3 miljoner kronor.

En ökning av inkomstindex med en procent ökar anslagsbelastningen med 7,9 miljoner kronor.

Om prisbasbeloppet blir 100 kronor högre beräknas utgifterna för efterlevandestöd öka med ungefär 0,2 miljoner kronor.

Om antalet barnpensioner blir 100 fler än enligt beräkningarna ökar anslagsbelastningen med 3,3 miljoner kronor.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	5 279 000 ¹	5 345 000 ¹	6 339 064 ²	6 450 467	6 792 490	6 501 493
Preliminär avgift	5 243 671 ¹	5 255 054 ¹	–	–	–	–
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	35 329 ¹	89 946 ¹	417 374	311 195	467 070	0
Prognostiserad avgift för respektive år	5 549 331	5 695 185	5 921 690	6 139 272	6 325 420	6 501 493

¹ Fastställd av riksdag eller regering.

² Pensionsmyndighetens förslag till anslag.

Pensionsmyndighetens förslag till anslag för 2012 är 6 339 miljoner kronor. Prognostiserad avgift år 2012 är 5 922 miljoner kronor och till denna ska regleringsbeloppet för år 2009 på 417 miljoner kronor läggas.

Ändamål

Inkomstpensionen och premiepensionen grundas på erlagda avgifter för inkomst av anställning, inkomst av annat förvärvsarbete samt på *pensionsgrundande belopp*. För försäkrad förälder till små barn i åldern 0-4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-års åldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensiongrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Från anslaget Pensionsrätt för barnår betalas fr.o.m. år 1999 en statlig ålderspensionsavgift på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet till ålderspensionssystemet.

Antaganden

Beräkningarna grundas på antaganden om antalet barn i åldern 0-4 år, inkomstbasbeloppet, timlöneutvecklingen och ränteutvecklingen.

Analys av 2010

Anslagsbelastningen för år 2010, 5 279 miljoner kronor är fastlagt av regeringen/riksdag och eventuell avvikelse belastar anslaget tre år senare, år 2013, som ett regleringsbelopp. Prognosen, som är baserad på antaganden om bästa val av tre beräkningsalternativ, pris- och löneökningar samt inkomstbasbeloppets utveckling, visar på en kraftig avvikelse mellan prognostiserad och preliminär avgift.

Analys av 2011–2015

Antalet berörda föräldrar ökar i takt med hur antalet barn i åldern 0 – 4 år växer enligt befolkningsprognosen. Till detta kommer de bättre ekonomiska antagandena för perioden

Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2012-2014

Datum 2011-02-23
Dok.bet.
Version 1.0
Dnr/Ref. VER 2011-435

vilket ensamt skulle leda till lägre utgifter för barnårsvård eftersom den egna inkomsten då ökar. Dock kommer en ändrad fördelning mellan möjliga beräkningsalternativ för beräkning av pensionsrätten att leda till högre ersättningar och därmed till ökade anslagsbelastningar under perioden. Regleringsbeloppen för åren 2012-2014 kommer enligt prognosen att vara stora vilket beror på tidigare avvikelser mellan prognos och utfall.

Känslighetsanalys

För år 2012 gäller följande:

Om antalet berörda familjer blir 1000 fler än beräknat, skulle anslagsbelastningen öka med 16 miljoner kronor.

Om inkomstbasbeloppet skulle höjas med 100 kronor skulle anslagsbelastningen öka med 3 miljoner kronor.

Om löneökningen blir en procentenhet högre år 2012, skulle anslagsbelastningen öka med 18 miljoner kronor. Om även löneökningen år 2011 antages öka med en procentenhet skulle anslagsbelastningen öka med 54 miljoner kronor.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Prognos. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2010 ¹	2011	2012	2013	2014	2015
Pensioner från AP-fonderna	220 198 400	219 599 000	233 915 000	250 973 000	263 358 000	274 438 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	2 700 700	2 590 000	2 785 000	2 800 000	2 874 000	2 957 000
Summa under utgiftstaket	222 899 100	222 189 000	236 700 000	253 773 000	266 232 000	277 395 000
Premiepensioner	1 411 800	2 147 000	3 019 000	4 177 000	5 717 000	7 694 000
Summa ålderspensionssystemet	224 310 900	224 336 000	239 719 000	257 950 000	271 949 000	285 089 000

¹ Preliminärt utfall

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, dvs. förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader (exklusive sjunde AP-fonden), förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.fl. ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statsbudgeten. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader m.m. redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Allra först i avsnittet redovisas två särskilda uppdrag i regleringsbrevet, prognoser för balanstalet och inkomstindex.

Prognoser för balanstalet och inkomstindex

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2011 avseende Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2012 – 2015.

Inkomstindex för ett år baseras på de senaste tre årens genomsnittliga reallöneförändringar samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Inkomstindex år 2010 var 139,74 och år 2011 är inkomstindex 142,34, en ökning med 1,9 procent.

Pensionsmyndighetens prognoser baseras i stor utsträckning på antaganden från Konjunkturinstitutet. Pensionsmyndigheten gör denna gång ingen annan bedömning av utvecklingen av inkomstindex än vad som framgår av förutsättningarna från Konjunkturinstitutet. Antagandebilden finns i bilaga 2.

Beräkningen av balanstalet baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna. Därtill har också ett antagande gjorts för utvecklingen av aktiekurserna i Sverige och övriga länder som AP-fonden har medel placerade i, främst USA och EU-länder. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Antagandet bör dock inte betraktas som en prognos eftersom det är behäftat med mycket stor osäkerhet, utan ska ses som ett beräkningsantagande. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar prognosen.

Tabellen nedan redovisar de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2011 – 2013, balanstalet 2011 samt en prognos för balanstalet för 2012 – 2015. Något antagande om kursutvecklingen 2014 och 2015 behöver inte göras eftersom balanstalet för år 2015 baseras på utfallet för år 2013. I tabellen redovisas också prognosen för inkomstindex och balansindex för 2011 – 2015.

Det alternativ som benämns huvudalternativ har legat till grund för beräkningen av balansindex och därmed också utgiftsprognoserna för inkomstgrundad ålderspension, garantipension, änkepension och BTP.

	2011	2012	2013	2014	2015
Aktiekursernas utveckling, %					
Huvudalternativ	+5,0	+5,0	+5,0		
Optimistiskt alternativ	+15,0	+15,0	+15,0		
Pessimistiskt alternativ	-5,0	-5,0	-5,0		
Balanstalet, utfall och prognos					
Huvudalternativ	0,9549	1,0024	1,0194	0,9979	0,9936
Optimistiskt alternativ	0,9549	1,0024	1,0217	1,0032	1,0015
Pessimistiskt alternativ	0,9549	1,0024	1,0171	0,9928	0,9864
Inkomstindex	142,34	148,10	153,16	158,57	164,18
Balansindex, huvudalternativ	133,56	139,30	146,85	151,72	156,07

Balanstalet beräknas således bli 1,0024 år 2012 och 1,0194 år 2013 i huvudalternativet. År 2014 och 2015 beräknas balanstalet bli något lägre än 1,0.

Det blir ingen skillnad mellan alternativen år 2012 eftersom balanstalet 2012 baseras på utfallet år 2010. Inte heller 2013 blir skillnaden mellan de tre alternativen särskilt stor eftersom ett treårigt medelvärde för AP-fonden ingår i beräkningen. Alternativen skiljer sig åt för bara ett av dessa tre år. Skillnaden mellan alternativen blir större för åren därefter.

Balanstalet beräknas bli högre än 1,0 år 2012 och 2013. Detta skulle innebära att pensionerna dessa år blir uppräknade med mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen, dvs. förändringen av inkomstindex med avdrag för 1,6 procentenheter. År 2014 och 2015 är balanstalet åter lägre än 1,0 i två av alternativen vilket skulle innebära att pensionerna dessa år räknas upp med mindre än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen.

En redovisning av de komponenter som ingår i beräkningen för huvudalternativet, avgiftstillgång, AP-fonden och pensionskulden, finns i bilaga 5.

Inkomstpensionssystemet

Ändamål

Inkomstgrundad pension finansieras genom en allmän pensionsavgift, en arbetsgivaravgift, en egenavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Den allmänna pensionsavgiften förs helt till AP-fonderna medan de andra tre avgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet. Den del av arbetsgivaravgiften och egenavgiften som avser

inkomster över taket förs till staten. Inkomst- och tilläggspension betalas från AP-fonderna.

Inkomstpension och tilläggspension för ett år finansieras i princip från detta års avgifter. Om det behövs skjuter AP-fonderna till medel. Inkomstpensionssystemet är således ett fördelningssystem med en buffertfond.

För inkomstpensionssystemet görs varje år ett bokslut där tillgångar och skulder m.m. redovisas. För inkomstpensionssystemet beräknas också ett så kallat balanstal. Detta tal visar relationen mellan inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder. Tillgångarna består av en så kallad avgiftstillgång samt ett medelvärde av AP-fondernas fondkapital för de tre senaste åren. Avgiftstillgången beräknas som produkten mellan de avgifter som förs till AP-fonderna under ett år och den så kallade omsättningstiden som visar hur lång tid som förflyter i genomsnitt från det en pensionsrätt intjänas tills dess motsvarande pensionsrätt ger upphov till en pensionsutbetalning. Pensionsskulden består av två delar, pensionsskuld för aktiva och pensionsskuld för pensionärer.

Så länge balanseringen inte är aktiverad indexeras intjänade pensionsrätter för inkomstpension med inkomstindex. Pensionsutbetalningarna följsamhetsindexeras vilket innebär att de räknas om vid varje årsskifte med hjälp av inkomstindex med ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett balansindex i stället för inkomstindex. Det balansindex som används ett år baseras på det balanstal som beräknades från utfallet två år innan. Balansindex används vid indexeringen tills inkomstpensionssystemet åter är i balans och balansindex har blivit lika stort som inkomstindex.

De som är födda 1937 eller tidigare kan ha rätt till tilläggspension. Den baseras på intjänade pensionspoäng enligt reglerna i det tidigare ATP-systemet. Tilläggspensionen består i princip av ATP och ett belopp motsvarande den tidigare folkpensionen.

Inkomstpension kan utges till pensionärer som är födda 1938 eller senare. För personer födda 1938–1953 utges en del av pensionen i form av inkomstpension (och premiepension) och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

Rätt till inkomstgrundad ålderspension har en person som är 61 år eller äldre med intjänad pensionsrätt. En försäkrad kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir pensionen i allmänhet. Pensionären kan välja mellan att ta ut hel eller partiell pension, med nivåerna $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$.

Inkomstpensionen är avgiftsbaserad. En persons inbetalda pensionsavgifter registreras som pensionsrätter på ett individuellt pensionskonto. Pensionsrätterna ackumuleras till ett fiktivt pensionskapital, pensionsbehållningen. När en person väljer att ta ut sin pension beräknas årsbeloppet genom att pensionsbehållningen divideras med ett kohort- och åldersberoende delningstal.

Inkomstpensionen följsamhetsindexeras vid varje årsskifte. Tilläggspensionen följer prisbasbeloppet fram till och med årsskiftet innan den försäkrade fyller 65 år. Därefter följsamhetsindexeras även tilläggspensionen.

Pensionsmyndigheten anser

Inkomstpension och tilläggspension finansieras genom specialdestinerade avgifter och en buffertfond. Därtill finns en balanseringsmekanism. Systemet är utformat så att inga andra medel ska behöva tas i anspråk för att finansiera pensionerna. De särskilda avgifterna, balanseringsmekanismen och ålderspensionssystemets autonomi kan sammantaget ses som en garanti för att det kommer att finnas medel för att betala ut ålderspensioner även i framtiden.

I remissvaret till departementspromemorian Utvärdering av överskottsmålet (Ds 2010:4) påpekade Pensionsmyndigheten att det finns nackdelar med att låta Ålderspensionssystemet ingå i överskottsmålet. Även i departementspromemorian framhålls flera av dessa nackdelar.

De argument som anförs mot att ålderspensionssystemet ingår i överskottsmålet kan också anföras mot att inkomstpensioner m.m. redovisas under utgiftstaket. Det kan skapa osäkerhet om vilket regelverk som är överordnat. Därmed finns risken att ålderspensionssystemet inte uppfattas som autonomt vilket kan rubba förtroendet för systemet.

De argument som anförts om ålderspensionerna skulle också kunna anföras när det gäller andra statligt finansierade förmåner som grundas på rättighetslagstiftning. Dessa förmåner ingår dock i statsbudgeten och inte i något autonomt system där inkomster och utgifter balanseras.

Analys av 2010

År 2010 utbetalades 220 198 miljoner kronor från AP-fonderna, varav tilläggspension 182 436 miljoner kronor och inkomstpension 37 762 miljoner kronor. Dessutom belastades AP-fonderna med 5,2 miljoner kronor för överföringar av värdet av pensionsrätter till de Europeiska gemenskaperna.

AP-fondernas förvaltningskostnader och kostnadsersättningar uppgick preliminärt till 2 696 miljoner kronor.

Antalet tilläggspensioner var 1 745 000 i genomsnitt under 2010 och antalet inkomstpensioner var 817 000. Antalet tilläggspensioner ökade med 3,7 procent medan antalet inkomstpensioner ökade med 17 procent. Den kraftiga ökningstakten för inkomstpension beror på att allt fler personer, födda 1938 eller senare, blir ålderspensionärer.

Antalet personer med inkomstpension i åldrarna 61–64 år ökade under 2010, från 74 000 i december 2009 till 77 000 ett år senare. Ökningstakten för antalet med tidigt uttag var lägre under 2010 än under 2009. Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade 2009 vilket var ett tredebrott. Minskningen fortsatte under 2010.

Det finns ingen heltäckande statistik som visar hur många som är över 65 år och ännu inte har börjat ta ut sin ålderspension. En skattning ger att det fanns knappt 20 000 personer i december 2010 i den födelseårgång som det året uppnådde 65 års ålder som inte hade påbörjat sitt pensionsuttag. Det totala antalet över 65 år som inte påbörjat sitt pensionsuttag torde vara ungefär 30 000. Antalet med sent uttag har ökat under de senaste åren.

Medelbeloppet per år var 105 000 kronor för tilläggspension och 46 000 kronor för inkomstpension år 2010.

Premiepensionssystemet

Ändamål

Premiepensionssystemet är ett premiereservsystem. Premiepension kan utges till personer som är födda 1938 eller senare. För personer i den så kallade mellan-generationen födda 1938–1953 utges en del av pensionen i form av inkomstpension och premiepension och en del av pensionen i form av tilläggspension. Ju tidigare i perioden personen är född desto större är andelen tilläggspension.

De antaganden som används vid beräkningen av premiepensionen är de om förväntad livslängd, avkastning och driftkostnader. Till grund för antaganden om livslängd används SCB:s befolkningsprognos. Premiepensionen är liksom inkomstpensionen avgiftsbaserad, men till skillnad från inkomstpensionen är pensionskapitalet reellt och placerat i olika fonder som den försäkrade själv väljer. Personen kan välja att ha mellan 1-5 fonder i sin premiepensionsportfölj av de fonder som ingår i premiepensionssystemets fondtorg.

Om inget val av fonder görs placeras medlen hos den Sjunde AP-fonden, i statens årskullsförvaltningsalternativ(Såfa). Såfa är även valbar. Såfa infördes i maj 2010 och ersatte den så kallade premiesparfonden. Såfa är en generationsfond. Andelen aktier och räntor ändras i takt med att en födelseårgång åldras. Fram till en viss ålder har fonden 100 procent aktier, därefter minskas andelen aktier till fördel för räntebärande papper med 2-3 procentenheter för varje år. Anledningen till att andelen aktier minskas ju äldre födelseårgången blir är att minska risken för att de försäkrade ska drabbas av en stor värdeförlust nära eller efter pensioneringstidpunkten.

Sjunde AP-fonden administrerar två fonder, en som i huvudsak placerar medel i aktier och en som placerar medel i räntebärande papper. Utöver Såfa finns tre valbara portföljer hos Sjunde AP-fonden med olika riskprofiler, AP7 Försiktig (låg risk), AP7 Balanserad (medel risk) och AP7 Offensiv (hög risk).

För att ha rätt att ta ut premiepension måste personen vara 61 år eller äldre och ha ett positivt premiepensionskapital. Den försäkrade kan själv välja från och med vilken månad pensionen ska börja utges och till vilken nivå av alternativen 25, 50, 75 eller 100 procent. Ju senare pensionsuttaget påbörjas desto högre blir premiepensionen i och med att den förväntade återstående livslängden är kortare. Uttag av premiepension kan börja samtidigt som uttag av inkomstpensionen eller vid annat tillfälle. Vid uttagstillfället kan den försäkrade välja att stanna kvar i fondförsäkring, alltså att själv fortsätta att förvalta sitt kapital och ha kvar sitt fondval. Vid varje månadsutbetalning säljs då så många fondandelar av som behövs för att täcka pensionsutbetalningen.

Det går också att välja att övergå till en så kallad traditionell försäkring. Om traditionell försäkring väljs säljs den försäkrades alla fondandelar och Pensionsmyndigheten tar över förvaltningen av kapitalet från och med pensioneringen. Den försäkrade garanteras att få ett belopp utbetalat varje månad så länge denne lever. Om förvaltningen av kapitalet går bra får den försäkrade utöver det garanterade beloppet även ett tilläggsbelopp utbetalat. Utvecklingen på kontot utvecklas med den så kallade återbäringsräntan.

Pensionsmyndigheten beslutar varje månad hur stor återbäringsräntan ska vara. Tilläggsbeloppet räknas om varje år och kan både öka och minska.

En pensionär som valt fondförsäkring kan när som helst välja att övergå till traditionell försäkring. Det går däremot inte att byta tillbaka till fondförsäkring ifall man en gång har valt att ha traditionell försäkring.

Både inom fondförsäkring och inom traditionell försäkring kan den försäkrade välja till ett efterlevandeskydd till sin maka/make eller registrerad partner i samband med uttaget av sin premiepension. Med ett efterlevandeskydd menas att pensionen betalas ut så länge som den försäkrade eller medförsäkrade är vid livet. I gengäld blir pensionsbeloppet som betalas ut lägre än vad det skulle ha varit utan efterlevandeskydd eftersom pensionskapitalet ska räcka till båda livet.

Intjänade premiepensionsrätter kan överföras mellan makar och registrerade partners. En sådan överföring medför att premiepensionsrätten reduceras med för närvarande åtta procent som går till arvsvinst till alla i premiepensionssystemet. Anledningen till reduktionen är att överföringarna till mycket stor majoritet görs från män till kvinnor. Detta medför att de överförda pensionsrätterna i genomsnitt ska betalas ut under en längre tid i form av pension eftersom kvinnor har en längre förväntad livslängd än män. För att systemet ska vara i balans måste reduceringsavgiften, de åtta procenten, tas ut som neutraliserar den lägre förväntade arvsvinsten.

Varje år tas en avgift ut från pensionsspararnas fondvärde. Avgiften tas som en fast procentsats av fondvärdet. Det finns dock ett avgiftstak som avgiften inte får överstiga för någon enskild sparare.

Analys av 2010

Från premiepensionssystemet utbetalades 1 411 miljoner kronor år 2010, varav 1 221 miljoner från fondförsäkring och 191 miljoner från den traditionella försäkringen. I dessa belopp ingår efterlevandeskyddet som sammanlagt uppgick till 6 miljoner kronor år 2010.

Vid 2010-12-31 uppgick värdet i fondförsäkringen till knappt 408,5 miljarder kronor. Värdet för den traditionella försäkringen var 5,0 miljarder kronor vid årsskiftet.

Totalt var det 121 000 som ansökte om premiepension under 2010. Ungefär 42 procent av dem valde att ta ut sin premiepension i form av traditionell försäkring, en kraftig ökning jämfört med 2009 då andelen var 10 procent. Ungefär 22 procent valde att lägga till ett efterlevandeskydd, också det en ökning jämfört med 2009.

Dessutom överfördes ungefär 0,5 miljoner kronor från premiepensionssystemet till de Europeiska gemenskaperna år 2010.

Medelantalet premiepensionssparare under 2010 var ungefär 6 miljoner, dessa gjorde under året cirka 4,7 miljoner fondbyten. Antalet personer som uppbar premiepension vid slutet av 2010 var omkring 777 000. Det innebar att antalet med premiepension ökade med 17 procent från föregående år. Genomsnittlig premiepension per månad var 173 kronor för fondförsäkringen och 171 kronor för dem med traditionell försäkring.

Avgiftsuttaget för 2010 som finansierar administrationen av premiepensionssystemet var 0,24 procent per konto, med ett avgiftstak på 125 kronor per konto. Det faktiska uttaget per konto blev i genomsnitt 0,16 procent.

Prognos för inkomstgrundad ålderspension

Antaganden

De antaganden som används vid beräkningen är främst inkomstindex, balansindex, prisbasbeloppet, timlöneutvecklingen, förändring av konsumentprisindex och SCB:s befolkningsprognos.

Indexering av inkomstpension

Alla inkomstpensioner samt tilläggspensioner efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

Den relativt låga ökningen av inkomstindex samt balanseringen har sammantaget medfört att tilläggspensionerna över 65 år och inkomstpensionerna har indexerats ned med 4,3 procent i år. År 2012 beräknas dessa pensioner bli uppräknade med 2,7 procent, år 2013 med 3,8 procent, år 2014 med 1,7 procent och år 2015 med 1,2 procent. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan ”real” förändring av inkomstpensionerna beräknas. Inkomstpensionerna beräknas minska ”real” åren 2011, 2014 och 2015 men öka 2012 och 2013.

Tabellen nedan visar effekten av indexeringen 2011 – 2015. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år. Med real förändring av inkomstpensionerna menas förändring av inkomstpensionerna där förändring av prisbasbeloppet dragits av.

	2011	2012	2013	2014	2015
Förändring av inkomstindex, %	+1,9	+4,0	+3,4	+3,5	+3,5
Balanseringseffekt	-4,5	+0,2	+1,9	-0,2	-0,6
Förändring av balansindex, %	-2,7	+4,3	+5,4	+3,3	+2,9
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	-4,3	+2,7	+3,8	+1,7	+1,2
”Real” förändring av inkomstpensionerna, %	-5,2	+0,3	+1,4	-1,0	-1,3

Analys av 2011–2015

Antalet tilläggspensioner beräknas öka till i genomsnitt 1 863 000 år 2012 och 2 011 000 år 2015. Det finns främst två skäl till denna ökning.

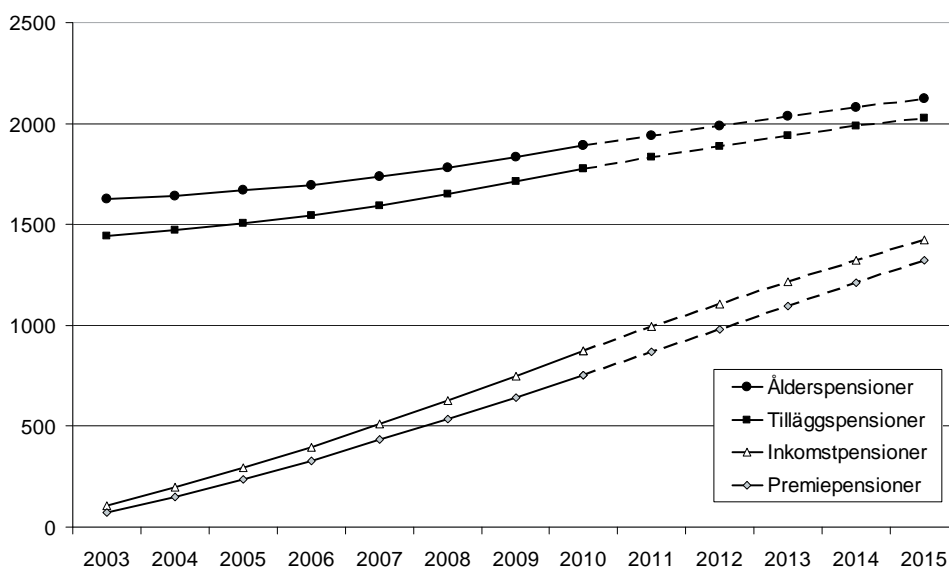
- Antalet personer i befolkningen över 65 år ökar.
- Kvinnornas ökade förvärvsfrekvens under de 4–5 senaste decennierna medför att en större andel kvinnor i tillkommande födelseårgångar har intjänad pensionsrätt jämfört med kvinnor i beståndet ålderspensioner.

Antalet inkomstpensioner beräknas bli 1 057 000 i genomsnitt under år 2012 och 1 380 000 år 2015. Orsaken till den kraftiga ökningen är att allt fler födelseårgångar får rätt till denna förmån.

Antalet premiepensioner beräknas bli 928 000 år 2012 och 1 271 000 år 2015. Skillnaden mellan antalet inkomstpensioner och antalet premiepensioner beräknas således minska något mellan dessa år efter att tidigare ha ökat.

Diagrammet nedan visar utvecklingen av antalet med dessa ålderspensionsförmåner sedan 2003 och hur den fortsatta utvecklingen beräknas bli. Dessutom visas det totala antalet ålderspensioner, inklusive personer med endast garantipension.

Antal ålderspensioner, tilläggspensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, 1 000-tal

Ett skäl till att antalet pensioner har ökat är som nämnts att antalet med tidigt uttag har ökat. Den tabell som följer nedan visar hur andelen 61-åringar med inkomstpension har utvecklats och vilken bedömning som har gjorts för kommande år. Denna bedömning har stor inverkan på prognosen över det totala antalet med tidigt uttag.

Andel 61-åringar med inkomstpension, % (bas: antal 61-åringar i befolkningen)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011-2015
Kvinnor	2,6	3,1	3,8	4,4	5,8	6,3	5,7	5,6	5,7
Män	4,7	5,4	6,3	6,6	7,4	7,7	7,6	7,3	7,5

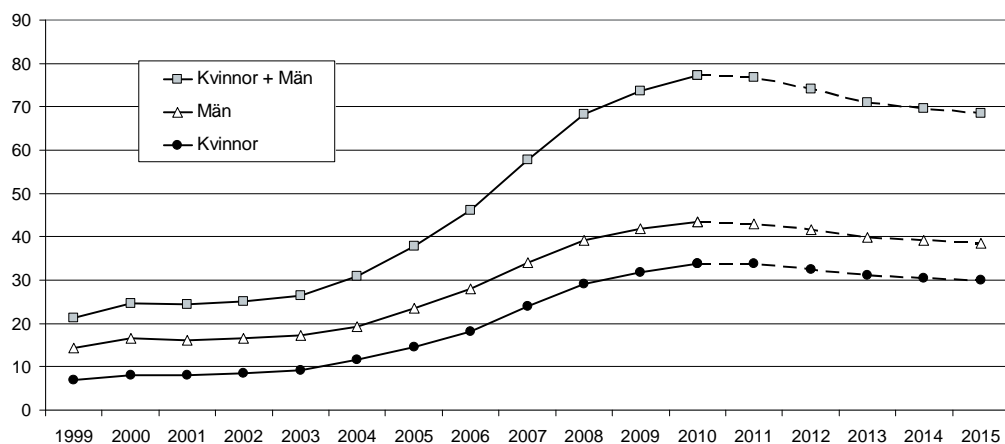
Det kan finnas flera skäl till att en person väljer att ta ut sin ålderspension före 65 års ålder. Några exempel:

- En del väljer att sluta att förvärvsarbeta helt eller delvis före 65 års ålder. De väljer att i stället få sin försörjning från ålderspension, kanske i kombination med tjänstepension.
- En del tar ut sin ålderspension tidigt och placerar pensionsbeloppet i kapitalförsäkringar eller på annat sätt samtidigt som de fortsätter att förvärvsarbeta.

- En del personer med sjukersättning kompletterar sjukersättningen med ålderspension.
- En annan grupp kan vara personer som är arbetslösa och inte har rätt till arbetslöshetsersättning och därför påbörjar sitt pensionsuttag tidigt.

Antalet 61-åringar med tidigt uttag minskade 2009 och 2010 till skillnad från åren före 2009. Beståndet ålderspensioner i åldern 61 – 64 år ökade ändå på grund av att antalet i åldrarna 63 och 64 år fortsatte att öka. Antalet med tidigt uttag beräknas minska något från och med 2011 såvida inte antalet 61-åringar med tidigt uttag börjar öka kraftigt igen. Detta framgår av nästa diagram som visar utvecklingen för antalet inkomstpensioner (före 2004 tilläggspensioner) som betalas ut till pensionärer under 65 år.

Antal personer i december med tidigt uttag av inkomstpension (före 2004 tilläggspension), 1 000-tal

Även antalet personer som senarelägger pensionsuttaget till efter 65 år har ökat på senare år och förväntas fortsätta att öka. Det är dock än så länge färre personer som väljer sent uttag än tidigt uttag av ålderspension även om skillnaden har minskat. De flesta som väljer sent uttag skjuter bara upp uttaget ett eller ett par år. Många med tidigt uttag tar ålderspension redan från 61 års ålder. Därför har tidigt uttag en större effekt på utgifterna än sent uttag.

Medelbeloppet för tilläggspension beräknas minska för alla år från och med 2010. Ett skäl till detta är att varje tillkommande födelseårgång får en allt lägre tilläggspension som en följd av den så kallade tjugondelsinfasingen av de nya pensionsförmånerna. Medelbeloppet påverkas också av att beståndet ålderspensionärer förändras. De som avlider har ofta färre intjänandeår än de som tillkommer vilket har en höjande effekt på medelbeloppet. Även tidigare års reallöneökningar påverkar medelbeloppet. Medelbeloppet påverkas även av indexeringen av pensionerna. Att balanseringen aktiverades 2010 medför en sänkning av tilläggspensionerna 2010 och 2011.

År 2011 beräknas genomsnittlig tilläggspension bli 97 000 kronor. År 2012 beräknas medelbeloppet bli 96 000 kronor och år 2015 ungefär 90 000 kronor.

Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka varje år trots balanseringen. Ökningen beror främst på tjugondelsinfasningen. År 2011 beräknas medelbeloppet bli 48 000 kronor, år 2012 drygt 52 000 kronor och år 2015 ungefär 68 000 kronor.

År 2011 beräknas AP-fondernas utbetalningar bli 219 599 miljoner kronor, år 2012 beräknas de bli 233 915 miljoner kronor och 2015 beräknas de ha stigit till 274 438 miljoner kronor.

Premiepensionssystemets utbetalningar beräknas bli 3 018 miljoner kronor år 2012 och 7 692 miljoner kronor 2015. Dessa belopp inkluderar efterlevandeskyddet. Dessa belopp måste betraktas som mycket osäkra. Utgifterna påverkas bland annat av vid vilken ålder uttaget av premiepensionen påbörjas och hur kursutvecklingen blir i de olika fonder där de försäkrades premiepensionsmedel är placerade.

Utgifterna för efterlevandeskyddet beräknas bli ungefär 18 miljoner kronor år 2012 och 68 miljoner kronor år 2015.

År 2012 beräknas 75,3 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 23,4 procent av inkomstpension och 1,3 procent av premiepension. År 2015 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat till 64,1 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 33,2 procent av utbetalningarna och premiepension 2,7 procent. Under hela prognosperioden kommer således tilläggspension att stå för merparten av utgifterna för inkomstgrundad ålderspension. Detta beror på att personer födda 1937 eller tidigare bara har rätt till denna förmån och att de som är födda något av åren 1938 – 1953 också har rätt till tilläggspension, dock i minskande omfattning.

Överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna antas bli ungefär 20 miljoner kronor per år. Överföringarna varierar dock kraftigt mellan åren. Dessa variationer går inte att förutse.

AP-fondernas *administrationsutgifter och kostnadsersättningar* beräknas bli i storleksordningen 2 764 miljoner kronor år 2012 och 2 934 miljoner kronor år 2015.

I bilaga 4 finns en jämförelse med den prognos som lämnades till regeringen den 19 januari.

Känslighetsanalys

Denna känslighetsanalys gäller endast utbetalningarna av inkomstpension och tilläggspension från AP-fonderna. Utgifterna för premiepension och AP-fondernas förvaltningskostnader kan betraktas som ganska små i detta sammanhang.

AP-fondernas utbetalningar beräknas bli 233 915 miljoner kronor år 2012. Om inkomstindex/balansindex för år 2012 ökar med en procent beräknas utgifterna öka med 2 327 miljoner kronor.

Om antalet tilläggspensionärer är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för tilläggspension med 96 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för tilläggspension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 186 miljoner kronor.

Om antalet inkomstpensioner är 1 000 fler än enligt beräkningen ökar utgifterna för inkomstpension med 53 miljoner kronor. Om medelbeloppets årsnivå för inkomstpension skulle avvika från det beräknade medelbeloppet med 100 kronor påverkas utgifterna med 106 miljoner kronor.

I ett längre perspektiv är utvecklingen av den inkomstgrundade ålderspensionen osäker, den påverkas av konjunktur och utvecklingen på arbetsmarknaden vad gäller arbetslöshet och utträdesålder etc. Det finns dock en tröghet i systemet, antalet nytillkommande ålderspensioner ett visst år är relativt få jämfört med dem som fanns i systemet tidigare.

En osäker faktor även på kort sikt är dock hur många som väljer att ta ut pension före 65 års ålder. Antalet med tidigt uttag ökade kraftigt åren 2004 – 2008. Ökningstakten minskade påtagligt åren 2009 och 2010. Antalet med tidigt uttag år 2012 kan mycket väl avvika från prognosen med över 5 000. Därigenom kan utgifterna för ålderspensions-systemet utanför statsbudgeten år 2012 avvika från prognosen med mer än en halv miljard kronor av detta skäl. Detta utgör ändå bara några promille av de totala utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

En osäker faktor som påverkar utgifterna kommande år är balanstalets utveckling. Osäkerheten beror bland annat på svårigheterna att bedöma börsutvecklingen och därmed också hur AP-fonderna kommer att utvecklas. Det är knappast möjligt att göra en prognos för börsutvecklingen. Pensionsmyndigheten väljer därför att presentera tre olika beräkningsantaganden om börsutvecklingen som underlag för beräkningar av balanstalet och därmed också balansindex och AP-fondens utbetalningar.

Enligt huvudalternativet (alt.1) antas börskurserna öka med 5 procent åren 2011 – 2013. Det antas att börserna internationellt har ungefär samma utveckling som i Sverige. Något antagande för åren efter 2013 behöver inte göras eftersom balanstalet år 2015 baseras på utfallet år 2013.

Enligt alternativ 2 (ett mer optimistiskt alternativ) antas börserna öka med 15 procent per år 2011 – 2013 och enligt alternativ 3 (pessimistiskt alternativ) antas börserna minska med 5 procent per år 2011 – 2013.

AP-fondens avgiftsinkomster, som påverkar avgiftstillgången, har beräknats från Konjunkturinstitutets antaganden om lönesummeutveckling och prognoserna för olika socialförsäkringsersättningar m.m. Inga alternativa beräkningar har gjorts för avgiftstillgången.

Tabellerna nedan visar effekten av indexeringen i de tre alternativen samt AP-fondernas beräknade utbetalningar. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år. Med real förändring av inkomstpensionerna menas förändring av inkomstpensionerna där förändring av prisbasbeloppet dragits av.

Alternativ 1. Huvudalternativ

	2011	2012	2013	2014	2015
Förändring av inkomstindex, %	+1,9	+4,0	+3,4	+3,5	+3,5
Balanseringseffekt	-4,5	+0,2	+1,9	-0,2	-0,6
Förändring av inkomstindex/balansindex, %	-2,7	+4,3	+5,4	+3,3	+2,9
Förändring av inkomstpensionerna, %	-4,3	+2,7	+3,8	+1,7	+1,2
Real förändring av inkomstpensionerna, %	-5,2	+0,3	+1,4	-1,0	-1,3
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	219 599	233 915	250 973	263 358	274 438

Alternativ 2. Optimistiskt alternativ

	2011	2012	2013	2014	2015
Förändring av inkomstindex, %	+1,9	+4,0	+3,4	+3,5	+3,5
Balanseringseffekt	-4,5	+0,2	+2,2	+0,3	+0,1
Förändring av inkomstindex/balansindex, %	-2,7	+4,3	+5,7	+3,9	+3,7
Förändring av inkomstpensionerna, %	-4,3	+2,7	+4,0	+2,2	+2,1
Real förändring av inkomstpensionerna, %	-5,2	+0,3	+1,7	-0,4	-0,5
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	219 599	233 915	251 534	265 346	278 716
Skillnad mot alternativ 1, miljoner kronor	0	0	+561	+1 988	+4 278
Skillnad mot alternativ 1, procent	0,0	0,0	+0,2	+0,8	+1,6

Alternativ 3. Pessimistiskt alternativ

	2011	2012	2013	2014	2015
Förändring av inkomstindex, %	+1,9	+4,0	+3,4	+3,5	+3,5
Balanseringseffekt	-4,5	+0,2	+1,7	-0,7	-1,4
Förändring av inkomstindex/balansindex, %	-2,7	+4,3	+5,2	+2,8	+2,1
Förändring av inkomstpensionerna, %	-4,3	+2,7	+3,5	+1,2	+0,5
Real förändring av inkomstpensionerna, %	-5,2	+0,3	+1,2	-1,5	-2,0
AP-fondens utbetalningar, miljoner kr	219 599	233 915	250 411	261 421	270 460
Skillnad mot alternativ 1, miljoner kronor	0	0	-562	-1 937	-3 978
Skillnad mot alternativ 1, procent	0,0	0,0	-0,2	-0,7	-1,4

AP-fondernas inkomster och utgifter

Inkomstpension och tilläggspension finansieras via AP-fonderna, dock inte den sjunde AP-fonden som är knuten till premiepensionssystemet. Med begreppet ”AP-fonderna” i detta avsnitt avses 1 – 4 samt 6:e AP-fonden.

AP-fondernas inkomster består av en socialavgift som betalas av arbetsgivare och egenföretagare, en allmän pensionsavgift som betalas av alla förvärvsaktiva och statliga ålderspensionsavgifter som betalas från olika anslag i statsbudgeten. Till detta kommer avkastning på placerade medel.

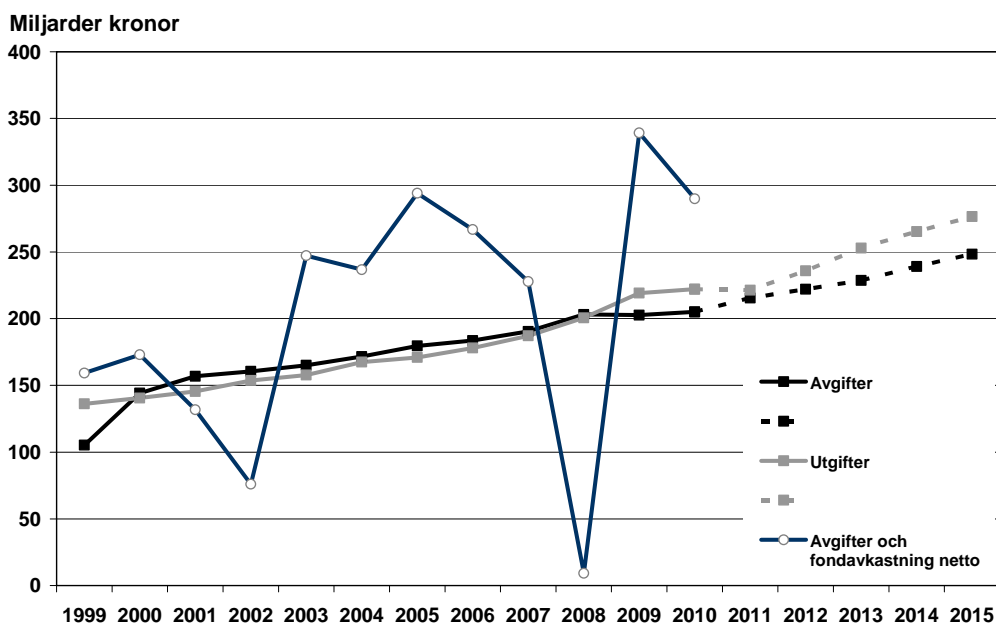
Den allmänna pensionsavgiften är 7,0 procent och socialavgiften 10,21 procent. Nivån för statliga ålderspensionsavgifter som avser ”transfereringar” är i huvudsak 10,21 procent av utbetald förmån. För övriga pensionsgrundande belopp som till exempel Pensionsrätt för barnår, är nivån 18,5 procent. Socialavgiften (arbetsgivaravgift och egenavgift) fördelas mellan AP-fonderna, statsbudgeten och premie-

pensionssystemet. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas mellan AP-fonderna och premiepensionssystemet medan den allmänna pensionsavgiften i sin helhet förs till AP-fonderna.

Diagrammet nedan visar AP-fondernas utgifter och avgiftsinkomster mellan 1999 och 2010 samt en prognos fram till 2015. Dessutom redovisas de totala inkomsterna (inklusive fondavkastningen, netto) till och med 2010. År 1999 var avgiftsinkomsterna lägre än utgifterna men efter en avgiftshöjning år 2000 var de högre. År 2009 och 2010 var avgiftsinkomsterna åter lägre än utgifterna och detta beräknas också gälla för alla prognosår.

Om man inkluderar fondavkastningen men gör avdrag för eventuella realisationsförluster m.m. i begreppet ”inkomster” var inkomsterna lägre än utgifterna åren 2001 och 2002 men högre mellan 2003 och 2007. År 2008 blev inkomsterna efter avdrag för realisationsförluster m.m. betydligt lägre än utgifterna. År 2009 och 2010 blev inkomsterna högre än utgifterna igen. Hur stor fondavkastningen kommer att bli för åren framöver är mycket osäkert. Det kommer troligen att variera kraftigt mellan åren. Därför redovisas ingen prognos för detta i diagrammet.

AP-fondernas inkomster och utgifter

I december år 2010 uppgick fondkapitalet hos AP-fonderna till 895 miljarder kronor preliminärt.

Övriga pensioner

Frivillig pension

Den frivilliga pensionsförsäkringen tillkom vid den allmänna folkpensioneringens införande 1914. Försäkringens uppgift var att tjäna som ett komplement till de obligatoriska försäkringarna. Möjligheten att göra inbetalningar till försäkringen togs dock bort den 1 januari 1981.

Försäkringen regleras av förordningen (1962:521) om frivillig pensionsförsäkring hos Pensionsmyndigheten och av de bestämmelser som tidigare fanns i 22 kap lagen om allmän försäkring. Dessutom gäller särskilda av regeringen fastställda försäkringstekniska grunder som bland annat reglerar beräkningen av de kapitalbelopp som måste avsättas för framtida förpliktelser (premiereserv) och för bestridande av framtida omkostnader (omkostnadsreserv).

Den frivilliga pensionsförsäkringen är självbärande och försäkringstekniskt uppbyggd. Den finansieras genom premier och fondavkastning. De försäkringstekniska grunderna bygger på antaganden om ränte-, dödlighets- och omkostnadsutveckling.

Förmånerna höjs i takt med att överskott uppkommer på försäkringsrörelsen. Överskottet utgör skillnaden mellan den frivilliga pensionsförsäkringens totala fond och dess premiereserv dvs den beräknade framtida skulden till de försäkrade. Överskott uppkommer när ränte-, dödlighets- och omkostnadsutvecklingen varit gynnsammare än de antaganden som angivits i försäkringens grunder.

Försäkringen omfattar (alla fonder)

År	Sammanlagt årsbelopp, kr	Pensioner vid årets utgång, antal pensionärer	Totalt antal försäkrade som ännu ej sökt pension
2006	49 509 000	5 953	5 100
2007	45 958 000	5 546	4 700
2008	43 544 000	5 179	4 400
2009	40 681 000	4 839	4 100

Försäkringen bildar fem olika fonder. Avgifter erlagda under åren 1914-1935 ingår i den sk äldre gruppen. Denna fond har förvaltats tillsammans med folkpensioneringsfonden men har fr o m 1981-06-30 egna tillgångar enligt fondfullmäktigebeslut 1981-06-01.

Övriga fonder utgörs av

1936 års tariffgrupp:	avgifter	fonderade	under	åren	1936-1937
1938 års tariffgrupp:	”	”	”	”	1938-1957
1958 års tariffgrupp:	”	”	”	”	1958-1976
1977 års tariffgrupp:	”	”	”	”	1977-1980

Anledningen till att försäkringen har delats upp på fem delfonder är att de försäkringstekniska grunderna ändrats i anslutning till förändringar i det allmänna ränteläget och nedgången av befolkningsdödligheten. Ändringarna har regelmässigt

inneburit att nya premietariffer införts för kommande inbetalningar till försäkringen. Varje delfond omfattar således samtliga avgiftsinbetalningar som skett under tid då premietarifferna varit oförändrade.

Fond (tkr)	Äl	tg36	tg38	tg58	tg77
2006	2 374	8 928	221 563	338 589	21 352
2007	2 169	8 093	207 286	313 714	19 675
2008	2 016	7 720	202 226	309 818	18 943
2009	1 756	7 181	196 622	299 145	17 778

Premiereserv (tkr)	Äl	tg36	tg38	tg58	tg77
2006	2 126	8 144	195 037	285 689	18 213
2007	1 935	7 227	182 239	271 204	17 943
2008	1 720	6 568	170 387	259 278	16 573
2009	1 560	6 076	159 760	239 052	14 963

Omkostnadsfond (tkr)	Äl	tg36	tg38	tg58	tg77
2006	-	806	18 447	28 424	1 757
2007	-	751	17 402	26 932	1 634
2008	-	748	17 307	26 844	1 627
2009	-	724	17 156	26 436	1 577

Äldre gruppen saknar omkostnadsfond. Framtida omkostnader är reglerade genom tidigare inbetalningar till statsverket.

Sjömanspension

År 1994 beslutades att avveckla den särskilda sjömanspensioneringen. Övergångsreglerna innebär att den som fyller 55 år efter april 1998 inte kan beviljas sjömanspension enligt 1972 års kungörelse.

Sjömanspensionerna finansierades tidigare genom redaravgifter och fondmedel. Avgiften togs bort år 2001.

År 2010 utbetalades 0,7 miljoner kronor i sjömanspensioner. Fonden uppgick till 66 miljoner kronor vid utgången av året.